Venkraai *Het verenigingsblad van de KNNV - afdeling Eindhoven*

(Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Vereniging voor Veldbiologie)

De verschijningsdata zijn: 20 februari, 20 mei, 1 september en 20 december.
Kopij kan tot uiterlijk 4 weken voor verschijning worden ingeleverd bij de eindredacteur.

Eindredactie en opmaak
Gerard Vos, 040-2217857, *redactie@eindhoven.knnv.nl*

Redactieleden
Rob Aarts, 040-2531773 - John Bruinsma, 0499-473384 - Jan Schellekens, 040-2435473

"Venkraai" is een streeknaam voor de Zwarte stern, die vroeger in de omgeving van Eindhoven voorkwam als broedvogel op vennen.

De KNNV is een landelijke vereniging, opgericht in 1901. Het doel is natuurstudie en -bescherming door middel van inventarisaties en activiteiten als excursies, lezingen en cursussen.
De afdeling Eindhoven - opgericht in 1945 - is op al deze terreinen actief, o.a. in een aantal werkgroepen, zie hieronder. Het aantal leden bedraagt ongeveer 245.

Het lidmaatschapsgeld voor 2023 is € 32,00 voor een gewoon lid, € 13,75 voor een huisgenootlid, en € 18,50 voor een jeugdlid (Het jeugdlidmaatschap geldt t/m het jaar waarin men 25 jaar wordt). Bij toetreden na 30 juni geldt de helft van deze bedragen. Over te maken op de rekening van KNNV Afd. Ehv., IBAN: NL27INGB0001066049, BIC: INGBNL2A.

Gewone leden ontvangen naast de Venkraai het landelijke KNNV-tijdschrift 'Natura' 4x per jaar.
Een informatiepakket voor toekomstige leden ligt bij de ledenadministratie gereed.
Aanmelden en opzeggen kan bij de ledenadministrateur, zie hieronder.

Kopij

De volgende Venkraai komt uit op 20 mei 2023. Kopij aanleveren vóór 20 april 2023.
Per e-mail: *redactie@eindhoven.knnv.nl*. De redactie behoudt zich het recht voor, teksten aan te passen of in te korten.

Contact

Bestuur
Voorzitter: vacant
Secretaris
Jan Lanters, 040-2120467*,*
secretaris@eindhoven.knnv.nl
Penningmeester
Gerard Vos, 040-2217857,
penningmeester@eindhoven.knnv.nl
Lid
Ursula Elskamp, 040-2126288,
Bestuur2@eindhoven.knnv.nl
Lid
Trudy Mennen, 040-2129281,
Bestuur1@eindhoven.knnv.nl

Ledenadministratie
Ludy Aarts, 040-2531773,
ledenadministrateur@eindhoven.knnv.nl

Lezingen a.i
Ursula Elskamp, 040-2126288,
lezingen@eindhoven.knnv.nl

Cursussen
Ursula Elskamp, 040-2126288,
cursussen@eindhoven.knnv.nl

Publiciteit
Vacature

Vertrouwenspersoon
Annemieke van Vucht, 0499-398897,
annemiekevanvucht@kpnmail.nl

Commissies
Excursiecommissie
Annemieke & Rob van Vucht, 0499-398897, *annemiekevanvucht@kpnmail.nl*
Natuurbeschermingscommissie
Jacqueline van Heek, 040-2110213,
jacquelineheek@cs.com

Werkgroepen
Vogelwerkgroep
Gerard Tielemans, 06-15516992, detielies@hotmail.com
Vogelgroep
Willy Meijer, 040-2428043, *willymeijer.vogelgroep@xs4all.nl*
Floristische werkgroep
Wim van der Ven, 06-23047990, *fwe@eindhoven.knnv.nl*
Insectenwerkgroep
Piet Tutelaers, 040-2854670, *piet@tuite.nl*
Mossenwerkgroep
Marleen Smulders, 0499-390298,
m.smulders@onsbrabantnet.nl
Micro-hydrobiologische werkgroep
Joost van de Sande, 0497-591547, *joost.snd@gmail.com*
Paddenstoelenwerkgroep
Annie Dirkx, 06-13052114, anniedirkxvhees@kpnmail.nl
Plantenwerkgroep
Petra van Leeuwen, 040-2114070, *petravleeuwen@upcmail.nl*

Natuurhistorisch archief
Dit bevat alle Wetenschappelijke Mededelingen, uitgaven van de Stichting Uitgeverij KNNV, inventarisatierapporten, Venkraaien, Dubbelloven, excursieverslagen en andere literatuur. Ieder lid van de afdeling kan gebruik maken van dit archief. Inlichtingen bij Jelle Schuurmans, 0499-399429, *jelle.schuurmans@antenna.nl*

Tweedehands natuurboeken
Informatie: *knnv.nl/lees-mee/tweedehands-boeken*

Website
eindhoven.knnv.nl
Harry Nouwen, 040-2810551, *webredactie@eindhoven.knnv.nl*
Leo van Exel, 06-48066694

Ontmoetingsgebouw
IVN-KNNV-gebouw d'n Aard, Ariespad 5, 5503EZ Veldhoven.

Venkraai

Verenigingsblad van de KNNV afdeling Eindhoven

Voorjaar 2023

Berichten	“Op de hoogte–29”	2
	Foto-impressie nieuwjaarswandeling	2
	Algemene ledenvergadering op donderdag 16 maart	3
	Hoera, we gaan starten met adoptiegebied Gijzenrooi op 21 februari	4
	Inventarisatie Gijzenrooi - Overzicht van activiteiten en contactpersonen	5
	Verslag van het bestuur over het jaar 2022	6
	Financieel jaaroverzicht 2022	8
	Notulen Algemene Ledenvergadering op 17 maart 2022	9
	Jaarverslagen van de werkgroepen en commissies over 2022	11
	Wijzigingen ledenbestand	5
	Kamperen met Natuurliefhebbers	7
Excursies	Za 11 mrt De Regte Heide en het Riels laag	19
	Za 25 mrt de Sint-Jansberg bij Plasmolen	19
	Za 1 apr “Mooi Gijzenrooi”	20
	Wo 5 apr Het Savelsbos	20
	Zo 16 apr De Klotputten (Hanevoetplas)	21
	Za 6 mei Het Weerterbos	21
	Za 16 mei Borkel	22
	Za 3 jun Moresnet (Ardennen, vooraankondiging))	22
	Agenda 2023 van de Floristen	22
	Excursies van de Vogelwerkgroep	23
Cursussen	Korte cursus “Wilde bijen”	25
Lezingen	Do 16 feb “Biodiversiteit bedreigd! Wat kan ik doen om het tij te keren?”	23
	Ma 6 mrt “Vennen in Brabant“	24
Excursieverslagen	Excursie van de vogelgroep naar de WML plassen bij Beegden op 4 dec 2022	26
Artikelen	In memoriam Frits Benjaminsen, een bijzondere mycoloog	27
	Het kweken van krozen, deel 1: hoe en wat?	28
	Flora en fauna op vier natuurontwikkelingsterreinen bij de Stippelberg – Deel 7	31
	Uit de historie van de Venkraai, aflevering 24 (1966)	37

Voorblad Boomkikker in bloem van Haagwinde - Foto: Bert van Rijsewijk

“Op de hoogte-29”

Jan Lanters
Secretaris, KNNV afdeling Eindhoven

Dit is de eerste Venkraai van 2023 en ik wil jullie namens het bestuur een mooi en “natuurlijk” nieuwjaar toe wensen. We hebben dat al gedaan aan een behoorlijk aantal leden die bij de nieuwjaarswandeling aanwezig waren. Die traditie hebben we na drie jaar kunnen voortzetten. Na de wandeling ging de kop erwtensoep of een alternatief er goed in.

Je vindt in dit nummer ook weer de uitnodiging voor de ALV en de jaarverslagen van de werkgroepen en commissies. Ik wil graag wijzen op punt 8 van de agenda: de bestuurssamenstelling. We zijn er in het afgelopen jaar niet in geslaagd een nieuwe voorzitter te vinden en die missen we nog steeds. Maar als we voor het secretariaat niemand kunnen vinden is het gewoon afgelopen met de afdeling en is dit misschien wel een van de laatste nummers van de Venkraai… Ik hoop van harte dat het niet zover gaat komen en dat we tijdens de ALV een oplossing kunnen bedenken!

De inventarisatie van ons adoptiegebied Gijzenrooij is al van start gegaan voor enkele leden van de insectenwerkgroep, de rest volgt spoedig. Trudy heeft een schema gemaakt dat ook in deze Venkraai te vinden is.

Ik wil iedereen nog wijzen op de mogelijkheid om introducees mee te nemen op de excursies van de KNNV, waarvan er voor dit jaar weer een heel aantal op de planning staan. Ook niet-leden zijn hierbij welkom, maar we vragen mensen die meermalen mee willen wel om lid te worden.

Een foto-impressie van de nieuwjaarswandeling op 8 januari

Samengesteld door Ludy Aarts

Algemene ledenvergadering op donderdag 16 maart

Om 20:00 uur, in IVN-gebouw D'n Aard, Ariespad 5 in Veldhoven.

Agenda

1. Ontvangst met koffie
2. Opening en keuze dagvoorzitter
3. Mededelingen, plannen en beleid van de afdeling
4. Notulen van de Algemene ledenvergadering op 17 maart 2022
5. Jaarverslagen
6. Financiën
    - 6.1. Rekening en verantwoording 2022
    - 6.2. Verslag van de kascommissie betreffende rekening 2022
    - 6.3. Decharge penningmeester
    - 6.4. Contributie 2024
    - 6.5. Herziening begroting 2023
    - 6.6. Begroting 2024
    - 6.7. Benoeming kascommissie (twee leden en een reservelid)
7. Verkiezing afgevaardigde en reserve naar de Vertegenwoordigende Vergadering op za 22 april 2022
8. Samenstelling bestuur

   Aftreden secretaris Jan Lanters. Wat moet er nu gebeuren met het secretariaat? Opheffen van de afdeling? Als er binnen afzienbare tijd geen oplossing wordt gevonden zal dat inderdaad een feit zijn!
9. Wijziging Huishoudelijk Reglement i.v.m. studentenlidmaatschap.
10. Datum van Algemene Jaarvergadering in 2024. Voorstel: 14 maart
11. Rondvraag
12. Sluiting van de vergadering

Pauze, waarna presentatie door Rob Brinkhof over "Mooi Gijzenrooi"

Bloeiende akker op Gijzenrooi – Foto: Gerard Vos

Bestuur: Schema van aftreden							
Functie	Naam	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Voorzitter	Vacant						
Secretaris	Jan Lanters		x			xx	
Penningmeester	Gerard Vos			xx			x
Lid	Ursula Elskamp		x			xx	
Lid	Trudy Mennen			x			xx
x = Herkiesbaar voor een volgende termijn xx = Statutair aftredend							

Andere functies worden vervuld door:	
Cursuscommissie	Vacant - Ursula Elskamp
Lezingcoördinator	Vacant - Tijdelijk Ursula Elskamp
Publiciteit	Vacant - Tijdelijk Ursula Elskamp
Webmaster	Harry Nouwen, Leo van Exel
Redactie Venkraai	Gerard Vos, Jan Schellekens, John Bruinsma, Rob Aarts
Excursiecommissie	Annemieke van Vucht, Rob van Vucht, Helena de Jong, Jacques van Kessel, Natascha Jaegers
Natuurbeschermingscommissie	Jaqueline van Heek, Rob Aarts, Harry Nouwen, Riki Sleegers
Ledenadministratie	Ludy Aarts
Natuurhistorisch Secretaris	Vacature

Hoera, we gaan starten met adoptiegebied Gijzenrooi op dinsdag 21 februari 2023

Trudy Mennen en Hans van Sprang, namens de Innovatiecommissie

Thema: Start Adoptieproject Gijzenrooi
Leiding: Vivian Maas en Nick Jeurissen van Brabants Landschap
Aanmelden: Trudy mennen, 06-16546882, *trudymennen@flatxs.nl*
Vertrek: 10:00 uur, hoek Heezerweg / Hazenloop Eindhoven
Duur: 4 uur (max)

We hopen dat sommigen zich het verslag herinneren van de bijeenkomst van Brabants Landschap en de KNNV, waarbij werd aangekondigd dat we als KNNV de Gijzenrooise zegge gaan adopteren en daar op veel gebieden inventarisaties gaan doen. Als we alles op tijd geregeld krijgen natuurlijk.

En dat is gelukt! Alle relevante werkgroepen hebben toegezegd dat ze mee gaan doen en Brabants Landschap heeft de plekken vastgelegd waar de inventarisaties moeten plaatsvinden. Kortom, iedereen staat in de startblokken.

Voor de 21e februari zijn de coördinatoren en leden van de werkgroepen uitgenodigd voor een wandeling door het gebied, waarbij Nick Jeurissen en Vivian Maas de verschillende routes en gebieden zullen aangeven en waarbij ook uitleg kan worden gevraagd over het hoe en waarom van de keuzes. Deze startwandeling begint om 10 uur op de hoek van de Heezerweg/ Hazenloop en duurt maximaal 4 uur. Neem dan ook koffie of thee mee en als je dat wilt iets om te eten. Brabants Landschap trakteert bij de koffie.

Iedereen die betrokken is bij de werkgroepen die deelnemen heeft al de mogelijkheid gehad om zich op te geven maar als je dat alsnog wilt doen kan het bij Trudy Mennen. Zie de gegevens hierboven.

Na de 21e februari gaan de werkgroepen aan de slag. Hieronder is een lijst weergegeven van wat dat inhoudt, met de namen van de coördinatoren.

Mensen die geïnteresseerd zijn om een keer mee te lopen bij een inventarisatie kunnen daarvoor contact opnemen met de contactpersoon van de desbetreffende werkgroep.

Inventarisatie Gijzenrooi - Overzicht van activiteiten en contactpersonen		
Soort	**Planning**	**Contactpersonen**
Flora Plantenwerkgroep en Floristische werkgroep	Voorjaar / Zomer woensdagmiddag 12 april / 21 juni maandagavond 1 mei / 10 juli maandagavond 15 mei / 24 jul maandagavond 29 mei / 7aug	Petra v. Leeuwen, 040-2114070 *petravleeuwen@upcmail.nl* of Wim van der Ven, 06-2304 7990 *fwe@eindhoven.knnv.nl*
Amfibieën Poelenwerkgroep ZO Eindhoven	Donderdagavond (afhankelijk van de weersverwachting)	Trudy Mennen, 06-16546882 *trudymennen@flatxs.nl*
Reptielen Poelenwerkgroep e.a	Nader te bepalen	Petra v. Leeuwen Trudy Mennen
Vogels Vogelwerkgroep	Groepsgewijs als vogelwerkgroep 4x per jaar op woensdagochtend. 8 maart 13 september 7 juni 13 december Ook individueel en/of in kleine groepjes	Annemieke van Vucht, 0499-398897 *annemiekevanvucht@kpnmail.nl*
Vogels Vogelgroep	Lopen 1x per maand op zondag	Willy Meijer, 040-2428043 *willymeijer.vogelgroep@xs4all.nl*
Insecten Insectenwerkgroep	Mrt t/m sep, 1x per 2 weken op de even woensdagmiddagen	Piet Tutelaers, 040-2854670 *piet@tuite.nl*
Spinnen		Piet Tutelaers
Libellen	Afhankelijk van de weersomstandigheden	Carla van Moorsel, 06-81401115 *cvanmoorsel1@gmail.com*
Vlinders	Afhankelijk van de weersomstandigheden	Frans Groenen, 06-18303213 *groene.eyken@onsbrabantnet.nl*
Mossen Mossenwerkgroep	In overleg	Marleen Smulders *m.smulders@live.nl*
Microhydrobiologie Micro-Hydro WG	Per water 4x per jaar In overleg	Joost van der Sande,0497-591547 *joost.snd@gmail.com* of Harry Nouwen, 040-2810551
Paddenstoelen	Sep t/m dec	Harrie Broeksteeg (IVN Geldrop) Trudy Mennen, 06-16546882 *trudymennen@flatxs.nl*
Als je mee wilt inventariseren, meld je dan bij de contactpersoon		

Wijzigingen ledenbestand van 2-12-2022 t/m 30-1-2023

Nieuw

Mevr. Lieneke Rottier	Son en Breugel
Dhr. Leon Dings	Eindhoven
Mevr. Paula Stassen	Eindhoven

Geen lid meer per 1-1-2023

Mevr. Carry van Gool	Eindhoven

Stuur wijzigingen naar onze ledenadministrateur: *ledenadministrateur@eindhoven.knnv.nl*

Verslag van het bestuur over 2022

Jan Lanters, secretaris

Bestuursactiviteiten

Nieuwjaarswandeling
Deze was gepland op 9 januari in de Geelders maar moest wegens de coronamaatregelen helaas worden afgelast. Beter in 2023!

Vergaderingen
We hebben 8 keer vergaderd. Tijdens de vergaderingen zijn 69 acties gedefinieerd. We hebben ook twee keer met onze werkgroepcoördinatoren overlegd, in februari en in oktober. De beleidsraad is twee keer (digitaal) bezocht en de Vertegenwoordigende Vergadering is bijgewoond door onze vertegenwoordiger Harry Nouwen.

Algemene jaarvergadering
Deze was op 17 maart, weer in d'n Aard, en werd bijgewoond door 17 leden. Dat was erg weinig, maar er hadden zich wel 22 personen afgemeld, wat veel meer was dan normaal. We vermoeden dat de angst voor coronabesmetting hier een grote rol heeft gespeeld. Hopelijk is de opkomst bij onze komende ALV beter! In de ALV hebben we na 7 jaar afscheid genomen van Han als voorzitter. Hij heeft bij zijn vertrek een mooie voorzittershamer achtergelaten voor de volgende voorzitter. Helaas hebben we geen opvolger voor Han kunnen vinden, ondanks veel rondvragen binnen de vereniging. Gelukkig is Trudy Mennen als nieuwe bestuurslid gekozen, anders waren we maar met z'n drieën overgebleven. Bovendien hebben we meer werk in het bestuur omdat we ook voor de lezingen en de cursussen nog geen mensen hebben kunnen vinden. We zoeken dus nog steeds!

Huisvesting
We zitten nu alweer meer dan acht jaar bij het IVN-VEV in d'n Aard in Veldhoven.

Introductiecommissie
Deze heeft de taak, nieuwe leden bekend te maken met de diverse werkgroepen. Ook vanuit de werkgroepen zal meer aandacht worden besteed aan de begeleiding van nieuwe leden. De leden zijn Han Monteiro en Natascha Jaegers. Er was ook weer een speciale excursie voor nieuwe leden met jammer genoeg maar weinig deelname.

Innovatie Commissie
Deze heeft tot doel, beleid uit te stippelen om onze afdeling toekomstbestendiger te maken. We lopen het gevaar om steeds meer te vergrijzen. De leden zijn nu Trudy Mennen, Hans van Sprang, Jan Schellekens, Han Monteiro en José Walthuis. Er zijn diverse plannen bedacht, b.v. over communicatie en de deelname aan ons adoptiegebied Gijzenrooij.

Adoptiegebied
Er is vanuit de werkgroepen veel medewerking toegezegd om in 2023 te starten met de inventarisatie van het gebied.

Werkgroepen
Helaas hebben we tegen het einde van het jaar het bericht gekregen dat de paddenstoelenwerkgroep het niet meer zag zitten en zichzelf ophief. We hopen toch op een mogelijke doorstart met een andere invulling van de activiteiten. Belangstellenden kunnen zich natuurlijk aansluiten bij deze groep die in het seizoen wekelijks een paddenstoelenwandeling maakt.

Statuten
Vanwege een nieuwe wet moeten onze statuten worden aangepast. De notaris heeft reeds een voorstel gemaakt. We wachten met het voorleggen aan onze leden van de wijziging op nieuwe wensen vanuit het KNNV bureau.

Publiciteit
Publiciteit voor lezingen en cursussen wordt verzorgd door Ursula. Zij maakt posters voor lezingen en cursussen en zorgt voor de communicatie over deze activiteiten met de regionale IVN-verenigingen. Gerard Vos stuurt de informatie over de activiteiten zoals vermeld in de Venkraai door naar webbeheerder Harry Nouwen.

Venkraai
Ons verenigingsblad ziet er prachtig uit in kleur. We hebben een nieuwe drukker moeten zoeken wegens nieuwe voorwaarden van PostNL voor het versturen van bladen, maar dat is niet gegaan ten koste van de kwaliteit. De drukker verzorgt ook de verzending, wat ons werk bespaart. Verhalen en foto's voor de Venkraai zijn van harte welkom! De redactie bestaat nu uit Gerard Vos, Rob Aarts, John Bruinsma en Jan Schellekens.

Website
Harry Nouwen beheert onze website, samen met Leo van Exel. Inmiddels wordt die site ook door veel mensen bekeken en gebruikt voor aanmeldingen voor lezingen, cursussen en excursies.

Exposities
We zijn dit jaar aanwezig geweest met een kraam bij de open dag van het IVN-VEV. Er was veel belangstelling en er is een groot aantal folders uitgedeeld.

Berichten aan onze leden
worden via e-mail verstuurd door Ludy Aarts. Dit is een heel goede en snelle manier om onze leden op de hoogte te houden.

Gedelegeerde activiteiten

Cursussen
Vanwege het gemis van een cursuscommissie worden deze georganiseerd door Ursula, zie het verslag. We hopen op versterking! Er zijn dit jaar maar liefst 8 cursussen georganiseerd, waaruit weer een aantal nieuwe leden is bijgekomen.

Lezingen
Ook deze worden geregeld door Ursula. Er zijn 6 lezingen geweest dit jaar. De 7de lezing over Vennen in Brabant ging door omstandigheden niet door en is verplaatst naar 6 maart 2023. Het aantal deelnemers hoefde niet meer te worden beperkt in de loop van het jaar, hoewel we wel aan mensen vragen zich aan te melden. Ook voor de lezingen hopen we op versterking!

Ledenadministratie
Wordt gedaan door Ludy Aarts, in samenspraak met Gerard Vos. Ons ledenaantal ligt nu op 247, dat is 8 meer dan vorig jaar.

Excursiecommissie
Deze wordt nu ingevuld door Annemieke van Vucht, Rob van Vucht, Jacques van Kessel, Helena de Jong, en Natascha Jaegers. Helaas heeft Trudy Vos om gezondheidsredenen de commissie moet verlaten. Er zijn dit jaar 20 excursies georganiseerd, waarvan er één is afgelast. Het gemiddelde aantal deelnemers was 8,2.

Natuurbeschermingscommissie
Deze wordt getrokken door Jacqueline van Heek. Ze heeft versterking van Rob Aarts, Riki Sleegers en Harry Nouwen. Zie verder het jaarverslag van de NBC.

Vertegenwoordiging
Die bij Trefpunt Groen Eindhoven wordt gedaan door Jacqueline van Heek. Ook bij de Stichting Stadsnatuur Eindhoven zijn wij vertegenwoordigd.

Tenslotte
Het bestuur wil alle mensen van commissies en werkgroepen bedanken voor hun inzet in het afgelopen jaar. Dit geldt natuurlijk ook voor de anderen die zich voor allerlei activiteiten hebben ingezet.

Verder vindt u in dit nummer de jaarverslagen van de werkgroepen en commissies. Ik wil allen hartelijk danken voor het tijdig afleveren van hun bijdrage!

Kamperen met Natuurliefhebbers

Ook al weer zin in de vakantie? Gezellig de natuur in, drie dagen tot twee weken naar de mooiste gebieden met andere KNNV'ers?

Ook komend jaar heeft de KNNV 15 kampeervakanties in lente, zomer en herfst georganiseerd.
In prachtige natuurgebieden waar je eindeloos veel kan zien, horen en bewonderen. Vanaf een eenvoudige camping zijn er dagelijks een of meer excursies waaraan je mag deelnemen. Een paar uur of een hele dag, een korte wandeling of een berg op. Fietsen of varen. Maar ook zwemmen of een oud stadje bezoeken. De keuze hangt af van je eigen belangstelling. De deelnemers maken samen het kamp.

Tijdens de zomermaanden en met Pinksteren en Hemelvaart doen vaak gezinnen met kinderen mee. Het is voor de (klein)kinderen een leuke manier om met de natuur in aanraking te komen.

Er zijn altijd wel mensen bij die veel planten, vogels, vlinders of andere dieren kennen en die dingen aanwijzen en erover vertellen. Je kan je erin verdiepen of gewoon ervan genieten. 's Avonds wisselen de deelnemers hun ervaringen uit en worden de plannen gemaakt voor de volgende dag.

De deelnemers zorgen zelf voor hun vervoer, hun onderkomen en hun eten.

De voorbereiding wordt gedaan door vrijwilligers van de KNNV en door sommige kampdeelnemers.

Meer informatie kun je vinden op
https://kampeervakanties.knnv.nl/agenda

Kijk er eens naar: ook met een caravan ben je van harte welkom!

KNNV Afd. Eindhoven - Financieel Jaaroverzicht 2022

	2020 Werkelijk	2021 Werkelijk	2022 Herz. Begr.	2022 Werkelijk	2023 Herz. Begr.	2024 Begroting
Inkomsten						
Ledencontributie	7.313,50	6.972,75	7.100	7.143,85	7.100	7.800
Rente	5,76	0,14	0	0,00	0	0
Giften	8,00	0,00	0	0,00	0	0
In voorafgaand jaar vooruitbetaalde cursusgelden	0,00	0,00	0	0,00	0	0
Cursusbijdragen	0,00	600,00	1.200	2.720,00	2.000	2.000
Ger van Zanen voucher voor cursus		500,00		500,00		
Ger van Zanen voucher voor microscoop	0,00	500,00		500,00		
Resultaat Flora-atlas	0,00	0,00		0,00		
Diversen	0,00	26,00	180	0,00	0	0
Subsidie Gemeente Eindhoven	4.000,00	4.000,00	4.000	4.000,00	4.000	4.000
Vergoeding 1000-soortendag						
Jubileum fonds 2020		1.500,00				
Overheveling steun werkgroepen vanuit voorgaand jaar		280,00	300	300,00		
Inkomsten, totaal	11.327,26	14.378,89	12.780	15.163,85	13.100	13.800
Uitgaven						
Afdracht landelijke KNNV	4.951,50	4.786,50	5.000	4.950,25	5.500	5.500
Bestuurskosten	275,27	129,67	350	378,46	400	400
Venkraai (druk+ porto)	2.322,12	2.630,83	2.700	3.240,62	3.000	3.000
Werkgroepen	226,30	418,43	500	557,42	500	500
Onderhoud herbarium	0,00	0,00	0	0,00	0	0
Lezingen	67,87	100,00	300	353,00	300	300
Excursies	0,00	0,00	20	0,00	0	0
Publiciteit	0,00	0,00	200	0,00	200	200
Cursusuitgaven betaald uit Ger van Zanen voucher				320,11		
Overige cursusuitgaven	92,70	377,01	1.000	1.492,97	1.200	1.200
Kosten Website	0,00	0,00	0	0,00	0	0
Diversen	345,78	568,95	600	507,11	500	500
Huur gebouw Veldhoven	2.500,00	2.500,00	2.500	2.500,00	2.500	2.500
Bijdrage in extra stookkosten d'n Aard				200,00		
Reservering Ger van Zanen voucher voor cursus		500,00				
Reservering Ger van Zanen voucher voor microscoop		500,00				
Uitbetaling Ger van Zanen voucher voor microscoop				500,00		
Overheveling steun werkgroepen naar volgende jaar	280	300,00				
Kosten klantenonderzoek ASN bank				10,89		
Viering 75-jarig jubileum		2.732,70				
Uitgaven, totaal	11.061,54	15.544,09	13.170,00	15.010,83	14.100,00	14.100,00
Jaarresultaat	265,72	-1.165,20	-390,00	153,02	-1.000,00	-300,00

Balans per 31-12-2022

Saldo betaalrekening NL27 INGB 0001 0660 49	3.312,20	Vooruitbetaalde contributie 2023		2.851,75
Saldo cursusrekening NL90 INGB 0005 2339 75	602,03	Fonds voor publikaties		3.800,00
Saldo spaarrekening NL31 ASNB 0853 9322 47	17.163,13	Reservering toekomstige huisvesting		1.400,00
		In beheer voor Mossenwerkgroep		200,00
		Werkend vermogen per 31-12-2021	12.672,59	
		Resultaat 2022	153,02	
		Werkend vermogen per 31-12-2022	12.825,61	12.825,61
Totaal	21.077,36			21.077,36

Toelichting cijfers 2022
Vermeld zijn alle inkomsten en uitgaven over 2022

Toelichting herziene begroting 2023 en begroting 2024
De afdracht per lid aan de landelijke KNNV stijgt jaarlijks, door indexatie.
Voor 2024 wordt een contributieverhoging voorgesteld: Gewone leden € 35, huisgenootleden € 15, jeugdleden € 20
In de begroting voor 2024 is van deze contributies uitgegaan.
Voor elk van de 8 werkgroepen is jaarlijks € 100 beschikbaar, te besteden aan natuurhistorische activiteiten.
De herziene begroting 2023 en de begroting 2024 worden vastgesteld na goedkeuring van de Algemene Ledenvergadering.

Notulen Algemene Ledenvergadering op 17 maart 2022

Jan Lanters, secretaris

Aanwezig
Plonie de Baar, Peter Backbier, Wim v.d. Ven, Willy Meijer, Herman Haijkers, Martien Helmig, Trudy Vos, Han Monteiro, Gerard Vos, Jan Lanters, Ursula Elskamp, Leo van Exel, Rob van der Burg, Leonhard Schrofer, Trudy Mennen, Harry Nouwen, Ivo Rothuizen (17 personen)

Afwezig met kennisgeving
Rob van Vucht, Annemieke van Vucht, Petra van Leeuwen, Riki Sleegers, Monique Lanters, Marianne van Zeeventer, Jacqueline van Heek, Joep Spronk, Marleen Smulders, Irene van der Kooij, Joost van de Sande, Anita Liebregts, Carla van Moorsel, Margriet Bekking, Annemarie van Diepenbeek, Pieter van Breugel, Marianne van Stratum, José Walthuis, Sjef Ernes, Rob Aarts, Ludy Aarts en Corrie van der Gaag (22 pers.)

Ontvangst met koffie
In d'n Aard in Veldhoven.

Opening
Iedereen werd welkom geheten bij de vergadering door onze voorzitter Han Monteiro. Hij stelt voor om een volgordewijziging aan te brengen in de agenda: punt 8.2 (aftreden voorzitter) zal als laatste worden behandeld. De vergadering gaat hiermee akkoord.

Mededelingen, plannen en beleid van de afdeling

Mededelingen
Han deelt mee dat er na de pauze gelegenheid is voor een hapje en een drankje en dat er een film over bomen wordt vertoond met daarna een lezing door Rob van der Burg.

Han deelt ook nog mee dat er ondanks veel gedane moeite niemand is gevonden voor de functie van voorzitter. Wel hebben we versterking gekregen in het bestuur doordat Trudy al een tijd meedraait. Maar vier bestuursleden is te weinig, temeer omdat Ursula taken doet (cursussen en lezingen) die normaliter door mensen buiten het bestuur worden verricht.
Hij doet dus nogmaals een oproep voor nieuwe bestuursleden.

Plannen
Er is een welkomstcommissie benoemd met als leden Han en Trudy. Maar meer leden vanuit de werkgroepen zijn welkom!

Er is ook begonnen met een Denktank, ofwel Innovatiecommissie. Hierin hebben meerdere leden zitting genomen om te komen tot een visie hoe te overleven als afdeling.

Verder is vanuit het provinciaal overleg de suggestie gekomen om in Noord-Brabant door de afdelingen beurtelings een 1000-soorten dag te organiseren.

We hebben samen met de werkgroepcoördinatoren besloten om Gijzenrooi als adoptiegebied te benoemen. We zullen dan hier onze 1000-soorten dag houden.

Beleid
Ons beleid zal erop gericht zijn om te overleven als afdeling door het benoemen van een Innovatiecommissie en verdere pogingen om het bestuur te versterken. Ook wordt er veel aandacht gegeven aan de introductie van nieuwe leden door extra begeleiding en een speciale excursie.

Notulen van de Algemene ledenvergadering van 18 maart 2021
De notulen worden goedgekeurd.

Jaarverslagen

Alle jaarverslagen worden goedgekeurd en er zijn geen vragen over.

Financiën

Rekening en verantwoording 2021
Gerard geeft een overzicht van onze financiën.

Verslag van de kascommissie betreffende rekening 2021
De kas is gecontroleerd door Leo van Exel en Rob van Vucht. De secretaris leest het verslag van de kascommissie voor, de boekhouding is in orde bevonden. Gerard gaat nog even in op de vergissing om niet Leonhard te vragen voor de kascontrole, hoewel die zich wel daarvoor had aangemeld bij de ALV van vorig jaar.

Decharge penningmeester
De voorzitter stelt voor om onze penningmeester decharge te verlenen. De vergadering stemt hier mee in onder applaus.

Contributie 2023
De penningmeester stelt voor om de contributie voor 2023 hetzelfde te laten. De vergadering stemt hiermee in.

Herziening begroting 2022
Hier zijn geen verdere opmerkingen over.

Begroting 2023
Deze zal leiden tot een negatief saldo, het verlies kunnen we gemakkelijk financieren uit onze reserves. Het begrotingsvoorstel van Gerard wordt zonder commentaar aangenomen.

Benoeming kascommissie (2 leden & reservelid)
Leo van Exel en Leonhard Schrofer stellen zich beschikbaar. Gerard zal aan Geert Bode nog vragen om als reservelid op te treden.

Verkiezing afgevaardigde en reserve naar de Vertegenwoordigende Vergadering op zaterdag 23 april 2022 in Almere
Harry Nouwen wil de VV weer bijwonen. De stukken zullen hem door de secretaris worden toegestuurd. Waarschijnlijk gaat er ook nog iemand van het bestuur naar de VV.

Samenstelling bestuur

Aftreden Gerard Vos
Zijn 6-jaarlijkse termijn is afgelopen.

Herverkiezing Gerard Vos
De vergadering stemt hiermee in bij acclamatie en met applaus.

Verkiezing Trudy Mennen
Trudy introduceert zichzelf aan de vergadering.
Ze wordt verkozen bij acclamatie en met applaus.

Aftreden Han Monteiro
Han neemt met pijn in het hart afscheid, omdat hij en de rest van het bestuur geen opvolger hebben kunnen vinden. Jan spreekt nog een dankwoord uit en Trudy overhandigt cadeaus: een gruttosculptuur voor in de tuin en een boekenbon. Ook is er nog een bos bloemen voor Plonie.
Han geeft een fraaie nieuwe voorzittershamer terug aan de afdeling, deze wordt door de secretaris in ontvangst genomen. De secretaris vraagt Han om de rest van de vergadering als dagvoorzitter te leiden, hij gaat hiermee akkoord.

Verkiezing nieuwe voorzitter
Vervalt noodgedwongen.

Vaststellen van datum van Algemene Jaarvergadering in 2023, voorstel is 16 maart
De vergadering stemt hiermee in.

Rondvraag

Ursula:

- Moeten we in de ALV niet besluiten om de reiskosten bij excursies te verhogen?

  Vanuit het bestuur wordt opgemerkt dat de reiskostenvergoeding bij excursies een zaak is voor de werkgroepen, dat kunnen en mogen we niet centraal regelen. Wel hebben we besloten de reiskostenvergoeding voor sprekers bij lezingen en cursusleiders te verhogen tot €0,25/km.

- Hoe gaan we om met de verbreding van de A67 die ons adoptiegebied aantast?

  De NBC is in gesprek, samen met Trefpunt Groen, om hier zoveel mogelijk uit te halen. Maar er zijn al diverse inspraakrondes geweest.

Wim:

De ALV van volgend jaar moet nog wel in de agenda van d'n Aard gezet worden. De secretaris zal hiervoor zorgdragen.

Sluiting van de vergadering

Han sluit de vergadering en reikt nog wat cadeaus (een watervast notitieboekje) uit aan mensen die zich verdienstelijk hebben gemaakt voor de vereniging:

- Carla van Moorsel voor de verzending van de Venkraai,
- Wim van der Ven voor zijn assistentie bij lezingen en cursussen,
- Harry Nouwen voor het bijhouden van onze website,
- Ursula Elskamp voor het organiseren van onze cursussen en lezingen,
- Jacqueline van Heek als lid van de NBC,
- Helena de Jong als lid van de excursiecommissie,
- Ludy Aarts voor het bijhouden van onze ledenadministratie.

Degenen onder hen die niet aanwezig zijn zullen het cadeau later krijgen.

Jaarverslagen van de werkgroepen en commissies over 2022

Plantenwerkgroep

Petra van Leeuwen

‘t Afgelopen jaar plantenwerkgroepten we weer als vanouds: op 2 maandagavonden per maand trokken we naar buiten! We wisselden af tussen twee gebieden: Gijzenrooi/Stratumse Heide en Esp.

In Gijzenrooi/Stratumse Heide keken we vooruit naar de aankomende adoptie van dit gebied.
In het noorden van Eindhoven bezochten we met regelmaat het gebiedje Esp, een bijzonder gebied met veel oude landschapselementen, van bolle akkers tot hakhoutstoven en knoteiken. Dit gebied staat onder druk vanwege de uitbreiding van het bedrijventerrein en vraagt om aandacht.

Voor de 9e keer deden we mee aan de Floron-Plantenjacht tussen eerste Kerstdag en 3 januari.

Met 5 extra plantenjagers tijdens de excursie troffen we dit jaar vooral ‘veel van hetzelfde’: Paarse ‘tovernetel’, Klein kruiskruid en Straatgras. Dit drietal eindigde dan ook landelijk respectievelijk op nummer 3 (Straatgras), 2 (Paarse dovenetel) en 1 (Klein kruiskruid).

We kijken nu de eerste voorjaarsbloeiers de grond uit, de blaadjes van Gewoon speenkruid zijn al zo groot als kwartjes. We kunnen niet wachten tot we weer samen op stap kunnen!

Met een plantenwerkgroep-9-tal hebben we een mooie groep. Iedereen die graag meer wil leren over wilde planten is van harte welkom.

Insectenwerkgroep

Piet Tutelaers

Ons lid Jap Smits is nauw betrokken bij het beheer van Schoorsveld, een natuurbegraafplaats van Natuurmonumenten in Heeze. Op zijn verzoek heeft onze werkgroep daar meegewerkt aan een inventarisatie van de insecten en andere geleedpotigen.
Op 24 maart heeft Jap ons rondgeleid zodat we kennis konden maken met het gebied. Het grenst aan het crematorium van Heeze en bestaat uit bosplantages en open stukken met schrale, bloemrijke gras- en heidelandschappen. Vlakbij het ontmoetingscentrum is een vijver aangelegd. Om de bodemfauna te bemonsteren hebben we drie barrièrevallen geplaatst die we wekelijks leegden in de maanden april en mei. Daarnaast hebben we ook wekelijks op de woensdag gemonsterd met behulp van sleepnet en klopscherm. En we hebben ook in twee nachten (16/6 en 12/9) nachtvlinders geïnventariseerd met behulp van een door UV-lampen verlicht laken, onder leiding van Bernard Fransen. Eind september stopten we met de inventarisatie. Het ligt in onze bedoeling om een eindverslag te maken en dat te presenteren aan de medewerkers van Schoorsveld.

Gerard en Trudy Vos zijn lid geworden van onze werkgroep. Gerard ziet in het fotograferen van de geleedpotigen een nieuwe fotografische uitdaging.

Op vrijdag 25 november waren we op bezoek bij Frans Groenen, voor een praatavond. Hij heeft ons laten zien hoe hij met zijn microscoop en een nieuw aangeschafte camcorder beelden van zijn bladrollers kan tonen op zijn laptop en TV.

In 2023 willen we gaan inventariseren in Gijzenrooi. We zijn met een beperkt aantal leden hier al aan begonnen door het inventariseren van de bodemdieren die leven in het strooisel.

Publicaties
Zie *www.tuite.nl/iwg* bij de diverse specialismen.

Ledenlijst
www.tuite.nl/iwg/leden

Wilgenwespvlinder *Synanthedon formicaeformis*, in het Weerterbos - Foto: Trudy Vos

Vogelgroep

Hans van Sprang

Voor de schrijver van een jaarverslag waren 2021 en 2020 heerlijke, heel rijke jaren. De vogelgroep had nauwelijks excursies en mijmeren over waarnemingen in een verder verleden waren welkome bladvulling, die niemand merkwaardig vond omdat we allemaal in dezelfde situatie moesten afzien. Afzien van nieuwe ervaringen met groepen in de natuur. Het was dan ook bijna niet te geloven, toen ik kon constateren dat we in 2022 heel veel excursies wel konden laten doorgaan en dat alleen het weer, ja dat bestaat ook nog, er voor zorgde dat we een aantal keren verstek moesten laten gaan. Met name veel regen betekent weinig zicht. En van al die excursies heeft al een verslag in deze Venkraai gestaan. Dit was dan het jaarverslag. Wel wil ik nog met een iets andere bril even omzien.

Als ik nu terugkijk zie ik een explosie van activiteiten in de maanden april en mei. We hebben dan met elkaar besloten om 2x per maand op zondagochtend ergens naar toe te gaan. Oh ja, en tussendoor nog een weekje - voor de gepensioneerden onder ons - of een paar dagen naar de Belgische Kust. Dat laatste kwam doordat we merkten dat de meeste excursies tot een klein gebied om Eindhoven beperkt bleven, sommige wel eens iets verder kwamen - denk aan Zeeland, Markerwadden of Texel - maar zelden buiten de landsgrenzen. Maar toch liefst niet te ver weg. En dat werd de Belgische kust bij Koksijde, met ook een uitstap richting Frankrijk. Daarbij bleek ook weer, hoe fijn het is dat er verschillende soorten mensen in zo'n vogelgroep zitten. Ik had wat tijd om een aantal leuke gebieden op de kaart te spotten en die in een paar mogelijke combinaties in te passen tot een dagexcursie. Vervolgens is daar Herman die met veel geduld nauwgezet de begin- en eindpunten en de trajecten van mogelijke wandelingen uitzoekt en daarmee vastlegt hoe we het gaan doen. Dan wordt zo'n meerdaagse uitstap het doorslaande succes dat we ook dit jaar weer zagen. Als ze in België nu ook nog leren om in april niet alle wegen naar en van de kust af te sluiten of om te leiden dan gaan we vast nog een keer terug.

Een ander hoogtepunt vond ik het bezoek aan Tiengemeten. Naar het eiland varen in iets dat op mist lijkt om als je er eenmaal bent de mist te zien optrekken en dan via een prachtige wandeling het eiland te verkennen. Het was even geleden dat we er waren geweest maar ook dit bezoek was echt de moeite waard. Met elkaar zie je altijd meer maar desondanks hebben we op die dag te veel met onze hoofden richting water gestaan terwijl op het land de Zeearend een paar keer gezien werd. Je kunt toch moeilijk iemand door loting aanwijzen die steeds het gebied achter de ruggen in de gaten houdt. Of, die als je in een kijkhut zit, buiten blijft staan om te kijken of er geen vogels op het dak van de hut gaan zitten…. Maar dan mis je dus de Zeearend.

Natuurlijk mocht de Zeearend niet ontbreken in het jaarverslag. Gezien in de Biesbosch en overal in Nederland schijnt nu plotseling een groep op te duiken van een tiental jonge Zeearenden die op zoek zijn naar een eigen territorium. Hoewel veel vogels in aantallen sterk achteruit lijken te gaan gaat het wel goed met de Zeearend. 2022, het jaar van de Zeearend, en 2023 hopelijk ook.

Vogelwerkgroep

Josefien Lansbergen, Martien Helmig

Het jaar 2022 stond ook voor de Vogelwerkgroep minder in het teken van corona dan de voorgaande jaren.

Van september tot half april werden tweemaal per maand 'bijeenkomsten' gehouden, waarbij Zoom nog uitkomst bood. Vanaf september werd afwisselend fysiek in D'n Aard en via Zoom vergaderd. Steeds op de woensdagavond, met een kort vergaderdeel en een studieonderwerp dat meestal door de leden zelf werd verzorgd.

Enkele leden zorgen voor de planning van activiteiten. Aan de orde kwamen onder meer een workshop Meeuwen van de Sovon, verslagen van reizen naar bijvoorbeeld Gambia en Noorwegen, een lezing over vogeltrek, en een lezing over Vogels en klimaat door Henk Sierdsema (Sovon). Daarnaast hebben de leden meerdere vogelsoorten uitgediept. Zoals de verschillende verenkleden van de Bonte strandloper en de eclipskleden van Wilde eend en Krakeend. Deze soorten dienen vaak als referentie voor andere, eveneens behandelde steltlopers en eenden.

De bijeenkomsten worden ook benut om vogelgeluiden te repeteren, vooral de wat lastige roepjes.

Enkele leden doen mee aan officiële tellingen van Sovon of Vogelbescherming. Zo wordt meegedaan met de PTT (punt-transect-telling), de Midwintertel-

ling van watervogels bij een groot aantal wateren in de regio, kolonievogeltellingen (Blauwe reigers en Roeken) en particuliere inventarisaties van Kerkuilen in een aantal nestkasten in de regio. In het heggengebied van Gijzenrooi werd meegedaan met een broedvogelinventarisatie.

Voorbereidingen zijn getroffen voor de inventarisatie van heel Gijzenrooi, het aangenomen adoptiegebied van de afdeling Eindhoven.

Een commissie stelt de excursiedoelen voor. Het hele jaar door wordt elke woensdagmorgen een excursie gehouden, meestal in de regio. Onze excursies in het weekend - doorgaans om de 2 à 3 weken en vaak wat verder weg - staan ook open voor andere KNNV-leden. In 2022 is er, hoewel gebruikelijk, geen voorjaarskamp gehouden, wel een najaarskamp en wel in het Lauwersmeergebied. Met 16 deelnemers was het goed bezocht. Deze 'kampen' staan overigens ook open voor partners. Verblijf: kamperend, B&B, of in vakantiehuisjes.

Het jaar werd traditioneel afgesloten met een Zeeland-excursie met op Schouwen-Duiveland o.a. een grote groep Toendrarietganzen, waartussen een Roodhalsgans, en Kleine en Wilde zwanen.

Op 31 december telde de Vogelwerkgroep 32 leden, 1 aspirant-lid en 4 zgn. correspondentieleden.

Juveniele Roodhalsgans - Foto: Martien Helmig

Kleine zwanen en Wilde zwaan (midden)
Foto: Martien Helmig

Micro-hydrobiologische werkgroep in samenwerking met de afdeling Zuid van het NGVM

Joost van de Sande

Vanwege corona zijn we in 2022 pas op 21 februari gestart met onze werkavonden.

We hebben op de werkavonden vooral watermonsters bekeken, en daarbij heeft het droge jaar ons behoorlijk parten gespeeld. Het was moeilijk om aan mooi water te komen maar werkgroepleden gingen toch op zoek naar interessant water en daardoor hebben we kunnen genieten van mooie organismen uit o.a. het Eindhovens Kanaal, het Klein Aderven in Oisterwijk en het Vughtse Gement.

Onze jaarlijkse microscopiedag kon gelukkig weer doorgaan en daarbij bezochten we op zaterdag 4 juni het Meertjesven in Aalst. Het was een prachtige dag met enthousiaste deelnemers en mooie waarnemingen. We sloten de dag af in restaurant het Oude Wandelpark in Valkenswaard, waar het ook de inwendige mens aan niets ontbrak.

Het contact met het KAGM (Koninklijk Antwerps Genootschap voor Micrografie) verliep vooral via internet en de microscopiedag. Sommige van onze leden bezochten ook werkavonden van het KAGM.

Bij het NGVM (Nederlands Genootschap Voor Microscopie) zijn er ook dit jaar weer een aantal zoommeetings geweest.

Het ledenbestand (KNNV+NGVM) is nu 13, er zijn drie enthousiaste nieuwe leden bij gekomen maar helaas hebben er ook een paar de werkgroep verlaten.

Onze werkavond is komend jaar weer op de 1ste en 3de maandag van de maand. Eenieder is dan weer welkom om zomaar een kijkje te komen nemen of om onze werkgroep voor permanent te versterken.

Mossenwerkgroep

Marleen Smulders

Vanaf begin van het jaar hebben we de tweewekelijkse excursies volle goede moed weer opgepakt, maar door de langdurige droogte lagen onze activiteiten tijdens de zomermaanden gedurende een lange periode stil. Vanaf eind september was die droogte een beetje voorbij en herstelden de mossen zich weer, waardoor het voor ons opnieuw aantrekkelijk werd om het veld in te gaan. Vanaf die tijd lieten we ons alleen door langdurige regen of vorst tegenhouden.

Behalve leden van de KNNV Eindhoven hebben zich bij onze werkgroep ook een aantal leden aangesloten van de afdelingen Breda en Tilburg.

Inventarisatie Buikheide

In oktober 2021 zijn we gestart met de inventarisa-tie van mossen tussen Vessem en Wintelre op de Buikheide en het aangrenzende gebied rondom het Groot- en Kleinmeer. Doorgaans zijn de vennen in Brabant erg verzuurd, maar op deze vennen wordt het kalkrijke spoelwater van het nabijgelegen pompstation geloosd. Daardoor treffen we er bijzondere soorten aan zoals Goudsikkelmos, Groot vedermos en Gewoon spatwatermos. Die laatste soort is uit onze omgeving vooral bekend van de beschoeiing van het Wilhelminakanaal, dat ook met kalkrijk water wordt gevoed. Op de heide langs de vennen zijn zeldzame mossen te vinden, onder meer Violet en Gewoon trapmos, en vooral grote populaties van Cederhoutmos dat als ‘Bedreigd’ op de rode lijst staat. We verwachten een groot deel van het komende jaar nog wel bezig te zijn in dit gebied.

Excursies naar Limburg

Eenmaal per maand gaan we op zaterdag naar Limburg. Samen met een aantal Limburgse bryologen inventariseren we daar een gebied. Er zijn mossenliefhebbers die doordeweeks geen mogelijkheid hebben om mee te gaan; zij kunnen dan wel bij deze excursies aansluiten. In 2022 hebben een aantal kmhokken bij Montfort onderzocht in het Vlootbeekdal. Daarna zijn we gestart bij het Zwartwater bij Venlo.

Onze gastvrijheid

Iedereen is welkom om zich bij ons aan te sluiten. Denk niet ‘ik weet te weinig van mossen, dat is niets voor mij’. We zijn allemaal bij nul begonnen. Inmiddels zit er veel kennis bij de werkgroepleden en we vinden het leuk om anderen wegwijs te maken. Om te beginnen heb je alleen een beetje enthousiasme en een loep nodig. Mossen leer je het best in het veld door met ervaren mensen mee te gaan.

Dus schroom niet om een keer mee te gaan!

Gewoon viltsterrenmos *Rhizomnium punctatum* – Foto: Dick Haaksma

Floristische werkgroep

Wim van der Ven

De Floristische werkgroep gaat van half april t/m augustus naar buiten. De eerste acht weken bezoeken we steeds een kilometerhok. Dezelfde km-hokken lopen we weer vanaf half juni. In 2022 hebben we km-hokken bezocht waar we zeker 12 jaar niet meer zijn geweest. De andere vijf keer dat we naar buiten gaan bezoeken we gebieden die we leuk vinden en waar we al een tijd niet zijn geweest.

Bezochte km-hokken

152-380	Zandoerle
153-375	Stevert
155-394	De Scheeken
157-372	Dommelen
163-373	Valkenhorst
163-387	Eckart / Rietmussen
164-390	Heerendonk
165-380	Gijzenrooi

Bezochte gebieden

Spekt
Urkhovense akkers
IJsbaan Nuenen
Wadi Son
High Tech Campus

In Dommelen vonden we Bitter barbarakruid (*Barbarea intermedia*), Chevaliergerst (*Hordeum distichon*) en Bandwilg (*Salix udensis cv. 'Sekka'*). Paardengras (*Ceratochloa cathartica*) zagen we in Zandoerle, en Middelste waterranonkel (*Ranunculus aquatilis*) in de Berendonkloop in de Scheeken. Op twee plaatsen hebben we Kleine waterranonkel (*Ranunculus trichophyllus*) gezien, in Gijzenrooi en in Heerendonk bij “t Kos Kojer”. In het Spekt determineerden we *Myosotis discolor subsp. dubia*.

In de winterperiode, maanden september t/m maart, komen we om de week op KNNV-woensdagavond in D'n Aard bij elkaar en werken we aan het herbarium waar we de in het afgelopen jaar verzamelde en gedroogde planten opplakken, fotograferen en opbergen. Voor we ze opbergen gaan deze planten een week in de diepvries om eventuele insecten te doden. Als we dat laatste niet doen worden de planten aangevreten waardoor we de planten niet meer kunnen gebruiken voor onderzoek.

Elke dinsdag in de winterperiode komen we ook overdag bij elkaar om aan het herbarium te werken.

Meedoen

Kijk in de loop van maart eens in onze agenda op internet. (*KNNV Eindhoven > Werkgroepen > Floristische werkgroep > Agenda*) om te zien waar wij op dinsdagavond in het zomerseizoen bij elkaar komen.

Wil je planten beter leren kennen, loop dan eens een tijdje met ons mee. Wij kunnen beginnende floristen altijd helpen. Maar je moet het voornamelijk zelf doen, zelf vragen stellen. Beperk je per keer tot een klein aantal planten die je thuis vervolgens uitgebreider kunt bestuderen. Iedereen is van harte welkom om ons gezelschap te versterken.

Excursiecommissie

Annemieke van Vucht

In 2022 hebben we gelukkig toch weer 19 excursies kunnen houden, ondanks de beperkende Corona-maatregelen. Diezelfde maatregelen zorgden er voor dat de Nieuwjaarswandeling niet gehouden kon worden, maar wat later in de maand kon Helena het nieuwe jaar aftrappen met een eerste excursie. Met wat creatief buiten op afstand lopen van elkaar kan je toch veel bereiken. Bitterzoet was het dan ook dat de excursie van Wim naar het Savelsbos moest worden afgezegd vanwege té slecht weer. (Herkansing in 2023!)

Langzamerhand zien we gelukkig ook het aantal deelnemers aan excursies weer groeien, het gemiddelde ligt op acht deelnemers, maar sommige excursies waren echt uitschieters met 10 of meer deelnemers. Dank uiteraard ook aan alle leiders van een excursie, of je nou lid bent van de commissie of niet.

Binnen de excursiecommissie hebben we afscheid genomen van Trudy, die met pijn in het hart vanwege persoonlijke omstandigheden heeft moeten besluiten niet langer excursies te leiden of te organiseren. Een excursiecommissie zonder Trudy, dat kan ik me niet heugen. Gelukkig voor ons meldde Natascha Jaegers zich aan en kunnen we zo met vijf mensen samen voor een afwisselend programma zorgen.

Trudy, heel hartelijk bedankt voor al het werk dat je verzet hebt, zelf excursies leiden, excursieleiders vinden voor een leuk gebied en uiteraard de hartelijke (en heerlijke) ontvangst die we altijd bij jou kregen.

Namens commissieleden Jacques van Kessel, Helena de Jong, Natascha Jaegers, Rob en Annemieke van Vucht.

Cursuscommissie

Ursula Elskamp

In 2022 heeft de KNNV afd. Eindhoven 8 cursussen aangeboden:

Minicursus Tuinvogels herkennen (afgelast)

Aanscherping van het coronabeleid vanaf eind november 2021 deed ons besluiten de “minicursus Tuinvogels herkennen” in januari uit voorzorg af te gelasten.

Inheemse Amfibieën en Reptielen

Deze cursus kon in maart van dit jaar, na twee eerdere afgelastingen, gelukkig wèl doorgaan. De twee theorieavonden leken wel te kort voor docent Annemarie van Diepenbeek om al haar kennis over deze diergroepen over te dragen aan de 17 cursisten. Met haar enthousiasme wist zij iedereen te boeien, in het bijzonder met de verhalen en beelden uit de praktijk over de reddingsacties van amfibieën (Padden) uit putten en straatkolken (zie voor meer informatie *www.padden.nu*).

Voor de excursie in Kasteren (Liempde) kwamen de RAVON-herkennings- en zoekkaarten van amfibieën en reptielen die we van Annemarie gekregen hadden goed van pas. Door de goede voorbereiding van Annemarie (tot in de achterbak van haar auto), de medewerking van de lokale paddenwerkgroep (padden overzetten) en enkele terreineigenaren hebben we op die koude en bewolkte dag in maart toch veel gezien en geleerd.

In het najaar van 2022 peilden we onder de cursisten de belangstelling om in 2023 deel te nemen aan de monitoring van de Levendbarende hagedis in Gijzenrooi, vanaf 2023 adoptiegebied van KNNV samen met Brabants Landschap. Dat leverde een aantal deelnemers op.

Kennismakingscursus Mossen

In maart ging op drie zaterdagen de kennismakingscursus Mossen van start. Omdat we maar met 6 deelnemers waren hebben de docenten Jan Kersten en Riek van den Bosch de cursus bij hen thuis gegeven. Daar konden we over alle benodigdheden zoals microscopen en toebehoren beschikken en hoefden ze die niet naar Veldhoven te verplaatsen. De theorielessen over mossen werden afgewisseld met praktische werkopdrachten binnen om zelf mossen te determineren aan de hand van een sleutel, onder deskundige begeleiding van Jan en Riek. Ook kregen we opdrachten om buiten in de tuin en directe omgeving bepaalde mossen te zoeken, en gingen we verder op excursie aldaar. We ontvingen het “Florissante pad der Mosflora” en alle lesstof digitaal.

Determineren met Heukels' Flora, 24ste druk

Verslag met medewerking van docent Wim van der Ven, namens de Floristische Werkgroep Eindhoven (FWE).

Van medio april tot begin juni heeft de FWE van de KNNV een cursus "Determineren met Heukels' flora 24" gegeven, bestaande uit vijf lessen. Wim werd bij de lessen ondersteund door Joep Spronk en John Bruinsma van de FWE. Samen zorgden deze drie experts op plantengebied voor karrevrachten aan verse planten voor de cursisten om te determineren en functioneerden ze veelvuldig als vraagbaak.
Aan de cursus hebben 15 cursisten deelgenomen, leden van de KNNV, het IVN, en niet-leden. Dit heeft geresulteerd in een aantal nieuwe KNNV-leden.

De cursus bestond gedeeltelijk uit theorie en gedeeltelijk uit praktische oefeningen. In de theorie hebben de organisatoren de nadruk gelegd op het gebruik van de sleutels en kenmerken die in Heukels' worden gebruikt om planten te kunnen benoemen. Op een website konden de cursisten de les nog eens nalezen en uitgebreidere uitleg bestuderen.

Na elke les kregen de cursisten de opdracht om zelf planten te verzamelen en te determineren. De daaruit ontstane vragen werden in de les daarop beantwoord. De cursisten beschikten allemaal over een loep maar sommige kenmerken zijn beter te bekijken met behulp van een binoculair, waarvan er enkele beschikbaar waren tijdens de les.

De FWE heeft met de steun van een Ger van Zanenvoucher een zwenkbinoculair kunnen aanschaffen. Die is geschikt om herbariummateriaal te bekijken zonder de plant van het opplakvel te halen. Er werd een les in het veld gehouden. Daar hebben we een paar planten uitgebreid gedetermineerd, waardoor we een aantal kenmerken zijn tegengekomen die ter plaatse zijn uitgelegd.

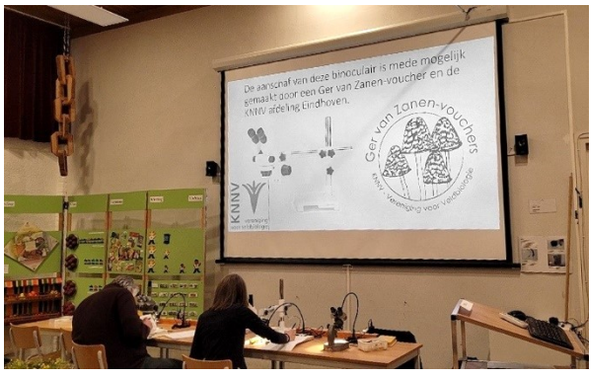

Foto: Een paar binoculairs op tafel, de middelste is de zwenkbinoculair.

Libellen en Waterjuffers

In mei was er na 7 jaar weer een cursus “Libellen en Waterjuffers” met docenten Mark Scheepers en Tim Raats, voor 11 cursisten. In één theorieles werd kort de basiskennis over deze insectengroepen in het dierenrijk behandeld. In Nederland worden Libellen in vijf families ingedeeld en Waterjuffers in vier. Mark en Tim bespraken de belangrijkste kenmerken van hier voorkomende soorten per familie aan de hand van prachtige foto’s en filmpjes. Met deze kennis en een tabel met indicatie over vliegtijden gingen we twee keer op pad bij het Vlasrootven. Op de excursie in mei hebben we heel wat soorten libellen en waterjuffers kunnen zien, op die in augustus vanwege de warmte en droogte veel minder. We zagen op het eind wel een paar Pluimvoetbijen achteruit gravend uit hun holletjes in het zand komen.

Insectencursus met speciale aandacht voor sprinkhanen, krekels en kevers

Docent Gerard Compiet gaf eind augustus / begin september een insectencursus waarin met name deze soorten aan de orde kwamen. Er waren 14 cursisten, voor twee theorieavonden en een veldles er tussenin. Sprinkhanen en krekels zijn het best te herkennen aan hun geluiden. Gerard liet ons daarom in de eerste les veel van hun ‘zang’ horen. Omdat hij ons tijdens de excursie in de Groote Peel bij Ospeldijk niet kon garanderen dat we veel sprinkhanen, krekels en kevers zouden waarnemen, verrijkte hij ons met zijn kennis over gallen op met name inheemse eik en wilg, mineerders en de Glanzende houtmier op Boswilg (die luizen melkt en ruikt naar citroen als je hem fijnwrijft). Verderop hadden we meer geluk en zagen we meerdere exemplaren van de Blauwvleugelsprinkhaan, één Grote groene sabelsprinkhaan (♀), enkele Veldsprinkhanen (zonder zang niet te determineren), en een Zwart wekkertje. De les over kevers hadden we nog niet gehad, wellicht dat we daarom geen enkele kever gezien hebben (op een wants na). Naschrift Ursula: later op vakantie in Boppard aan de Rijn leek het gedeelte van de asfaltweg tussen de wijngaarden dat in de volle zon lag wel bezaaid met Blauwvleugelsprinkhanen. Die merkte je pas op als ze bij je voetstap opvlogen. Er zaten ook enkele roodvleugeligen tussen.

Het leven in een waterdruppel

Deze cursus kon na twee eerdere pogingen alsnog eind oktober van start met 11 deelnemers, in het biologieprakticum van het St. Joriscollege in Eindhoven. Voor deze cursus was door docent Harry Nouwen al in 2019 een Ger van Zanen-voucher aangevraagd. De cursus werd samen met docent Willem Cramer gegeven. Voor degenen die nog nooit foto’s en filmpjes over ‘Het leven in een waterdruppel’ hadden gezien, ging een geheel nieuwe wereld open (zie ook website *www.willemsmicroscope.com*). In drie lesavonden kregen we de wonderlijkste plantaardige (algen) en dierlijke eencelligen op het scherm voorgeschoteld. Vervolgens werden de microscopen geïnstalleerd en konden we zelf deze organismen in waterdruppels uit diverse watermonsters op dekglaasjes onder de microscoop proberen op te sporen. De één slaagde daar beter in, of had daarbij meer geluk dan de ander.

Winterwatervogels

De laatste cursus in 2022 betrof de cursus Winterwatervogels van eind november tot medio december, voor 10 cursisten. Docenten Martien Helmig en Jan Schellekens verzorgden 3 lesavonden en 2 excursies.

De presentaties van Martien en Jan bevatten veel instructief les- en mooi fotomateriaal, en waren doorspekt met filmpjes van allerlei vogels en hun geluiden. Aan bod kwamen zwanen, ganzen en zaagbekken (les 1), eenden, meeuwen, jagers en steltlopers (les 2), en futen, zeeduikers en zee-eenden (les 3). Tijdens de excursies hebben we veel vogels uit de lessen in het echt kunnen waarnemen. Op de 1e excursie naar Soerendonks Goor en De Kwegt bij Nederweert-Eind hebben we resp. 24 en 32 soorten

vogels waargenomen, waaronder resp. 7 en 8 soorten eenden. Op de 2e excursie naar Zeeland zijn in totaal 58 soorten vogels waargenomen. Zo zagen we een weiland vol Wulpen en bijv. Grote en Middelste zaagbekken, en enkele Bontbek-, Zilver- en Goudplevieren. Uiteraard waren ook alle andere waarnemingen (inclusief de Haas) bijzonder.

Met dank aan Martien Helmig voor het beschikbaar stellen en delen van zijn waarnemingen op de excursies.

Vragen of suggesties? Neem contact met ons op via e-mail (*cursussen@eindhoven.knnv.nl*) of per telefoon, zie het colofon in de Venkraai.

Natuur Beschermings-Commissie

Jacqueline van Heek

Als NBC zijn we, naast de vele mailcontacten en individuele afspraken, drie keer bij elkaar geweest. Er was een keer overleg met ons bestuur en de gemeente in de persoon van groenadviseur Ellen van Rosmalen. Ook met Trefpunt-Groen-Eindhoven, en vier keer met de Stamtafel Biodiversiteit.

Met name bij deze Stamtafel komen de groene aspecten van Eindhoven breed aan de orde. Daarbij is ook de groep aanwezigen zeer divers. Te weten de groenadviseur van de gemeente, TGE, groene organisaties zoals IVN, StadsNatuur, KNNV, Naturio, en groene ondernemers. Zo hebben we weet van elkaars activiteiten, kennis en kunde. Ik noem enkele van deze zaken:

- Natuurinclusief bouwen en bijbehorend groen. Het B5 project van 5 Brabantse steden, met ondersteuning van Vogelbescherming en de Zoogdiervereniging en financiering van de provincie, is afgesloten met een eindrapport en symposium. De gemeente pakt dit nu verder op. Groenorganisaties doen m.n. de monitoring of geven adviezen.
- In het kader van Basis Kwaliteit Natuur was er in juni een bijeenkomst met lezingen “Waarom vergroenen loont”, voor bedrijven, zorginstellingen, horeca.
- Wat beslist de gemeente met Esp, na alle groene aanbevelingen?
- Het lijkt er op dat nu eindelijk de schop de grond in gaat bij Ekkersrijt, het groene compensatieplan voor BIC fase 1.
- We krijgen door inspanning van TGE meer grip op de bouwactiviteiten op het TUE terrein.
- We bewaken de natuurwaarden op Gennep. Helaas hebben we de uitbreiding van het Eindhoven Museum met VONK, ondanks onze zienswijze en die van vele anderen, niet kunnen tegenhouden. We richten ons nu vooral op de inrichting van het museumterrein en het vrijgekomen instructieterrein van rijschool Leeuw.
- Wat willen we met de Wielewaal dat dit jaar door de gemeente is aangekocht, en wat vooral niet? Samenhangend hiermee de Herdgang, Philips de Jong park, Oirschotsedijk en de faunapassage Anthony Fokkerweg.
- Er is aandacht voor loslopende honden in het buitengebied. In de Venkraai nr.2 verscheen hierover een artikel.

TGE heeft, na de coördinatorenwisseling, de draad weer goed opgepakt. Via uitgebreide informatie op hun website en groenflitsen worden we op de hoogte gehouden van afgesloten, lopende en toekomstige projecten en activiteiten. Hierbij is tevens aandacht voor KNNV-zaken. Hun lezingen zijn hervat onder de naam “Groen café”. We zagen o.a. Menno Schilthuizen, schrijver van “Darwin in de stad”.

Helaas voor het Trefpunt is Linda van Driel eind dit jaar gestopt met haar werkzaamheden. Wel blijft ze in het groen, nu via een functie bij de gemeente.

DE NBC leden zijn elkaar ook dit jaar trouw gebleven in het streven naar meer biodiversiteit.

Wij zijn Riki Sleegers, Rob Aarts, Harrie Nouwen en Jacqueline van Heek.

Excursies

- Er geldt het voorbehoud, dat excursies alleen plaatsvinden met inachtneming van de regels van de overheid in verband met corona.
- ***Aanmelden bij de excursieleider is noodzakelijk, tenzij anders is aangegeven.***
  Er kan immers een kleine wijziging zijn, en vervoer kan aangepast worden. En mocht een excursie niet doorgaan, dan kunnen degenen die zich hebben aangemeld worden ingelicht.
- Mogelijk worden er tijdens een excursie foto's gemaakt waar deelnemers op staan.
  Als u daar bezwaar tegen heeft, wilt u dat dan kenbaar maken.
- Zorg voor proviand (eten en drinken) en neem regenkleding mee, evt. laarzen.
- En natuurlijk…. een veldkijker, een loepje, je favoriete boek om iets in op te zoeken.
- Let bij colonne rijden altijd op degenen die volgen, dit om elkaar niet uit het oog te verliezen.
- De chauffeur kan de route ontvangen van, of vragen aan de excursieleider.
- Ook niet-KNNV-leden zijn van harte welkom.
- Het KNNV-principe is: We leren van en ontdekken met elkaar, ieder brengt het hare of zijne in.

Za 11 mrt - Excursie naar de Regte Heide en het Riels laag

Thema: Beekdal
Leiding: Natascha Jaegers, 06-41780780, *jaegersnatascha@hotmail.com*
Lengte: Circa 6 km
Start: 10:00 uur, parkeerplaats voor Regte Heide, Het Hoefke, 5133 NA Riel

Het gebied Regte Heide en Riels Laag ligt ten zuiden van Riel in de gemeente Goirle. Het is aangewezen als Natura 2000-gebied vanwege de bijzondere overgangen van heide met vennen naar de beekdalen van de Oude en Poppelsche Leij.

De overgang van heide naar beekdal zorgt over een lengte van 3 km voor een hoogteverschil van wel 5 meter. Een hooggelegen heidegebied met zure vennen (Regte Heide) gaat over in het laaggelegen beekdal waar zwakgebufferde vennen en beekbegeleidende bossen liggen.

Het beekdal van de Lei werd vanaf 1992 weer in een natuurlijker staat teruggebracht. Het water in het zuidelijk deel werd opgestuwd waarop zich tal van vogelsoorten vestigden, zoals Zomertaling en Slobeend. Ook werden Blauwe kiekendief, en de Grote en Kleine zilverreiger waargenomen.

Za 25 mrt - Excursie naar de Sint-Jansberg bij Plasmolen

Thema: Voorjaarsbos, algemeen
Leiding: Rob en Annemieke van Vucht, 0499-398897, *annemiekevanvucht@kpnmail.nl*
Duur: Driekwart dag
Start: 9:00 uur, parkeerplaats bij Albert Heijn aan de Orionstraat in Eindhoven

In deze tijd hebben we nog prachtige vergezichten door de bomen en is er een oorverdovend vogelconcert te horen. Tegelijkertijd laat de voorjaarsvegetatie zich al zien. Een goed moment om de Sint-Jansberg bij Plasmolen eens te bezoeken.

De Sint-Jansberg is een natuurgebied (Natura 2000-gebied) en voormalig landgoed gelegen bij Plasmolen en Milsbeek in Noord-Limburg. Tal van overblijfselen in het landschap doen denken aan tijden van weleer, zoals de Drie Vijvers, een ijskelder, poelen, uitgegroeide hagen en een prachtige grote Sequoia boom. Op de Sint-Jansberg zijn ook nog restanten van een Romeinse villa gevonden.

Wij gaan genieten tijdens een lentedoorstapwandeling van dit stuwwalgebied dat is ontstaan in de voorlaatste ijstijd. Het kenmerkt zich door beboste hellingen en vele beekjes, en vormt de verbinding tussen de Mookerheide en het Duitse Reichswald. De twee hoogste hellingen zijn de Kiekberg (77 meter) en de Sint-Maartensberg (66 meter). Enkele vlakke stukken zijn in gebruik voor de landbouw. Bij Plasmolen ligt een kleine stuwdam en staat de

bovenste Plasmolen, een oude watermolen. De Sint-Jansberg is ongeveer 250 hectare groot.

Hiernaast: Lichtspel op de Sint-Jansberg - Foto: Gerard Vos

Za 1 apr – Excursie “Mooi Gijzenrooi”

Thema: Adoptiegebied Gijzenrooi
Leiding: Rob Brinkhof / Trudy Mennen, 06-1654 6882, *trudymennen@flatxs.nl*
Duur: Maximaal 3 uur
Start: 10:00 uur, hoek Heezerweg – Hazenloop, Eindhoven

Als vervolg op zijn lezing op de Algemene Leden Vergadering leidt Rob Brinkhof ons rond in Gijzenrooi waar hij al jarenlang onderzoek doet naar de bijzondere wereld rondom Kanunnikensven, vloeiweiden, bronbossen en water-aanvoerende greppels!

Gijzenrooi is een ‘oud cultuurlandschap’ van akkers, hooilanden en ‘zeggen’. Samen met de Stratumse Heide, het Schuttersbosch, het Karper-, Riet- en Kanunnikensven en de omliggende Vloeiweiden wordt dit ‘Gijzenrooi’ genoemd. Bodem- en waterfuncties zijn essentieel voor de natuurwaarden in dit gebied.

Zie ook de website *mooigijzenrooi.nl* waarop je alle beschikbare informatie over het landschap van Gijzenrooi kunt vinden; over de wording van het gebied, de natuur- en landschaps-waarden.

We starten de wandeling vlakbij het Kanunnikensven en van daaruit neemt Rob ons mee het gebied in.

Deze excursie is met name bedoeld om de start van ons werk in Gijzenrooi meer publiciteit te geven en daarvoor worden ook journalisten uitgenodigd.

Wo 5 apr – Excursie naar het Savelsbos

Thema: Voorjaar
Leiding: Wim van der Ven
Aanmelden: Annemieke en Rob van Vucht, 0499-398897, *annemiekevanvucht@kpnmail.nl*
Duur: Hele dag
Vertrek: 8:30 uur, Gerardusplein, Eindhoven
9:30 uur in Sint Geertruid. Daar parkeren aan de Julianaweg, tegenover Julianaweg 9.

Het Savelsbos is een lange, vaak smalle gordel van hellingbossen op de (vaak steile) oostelijke Maasdalhelling. Het bos kent zeer steile, vaak eroderende hellingen met hoogtes van 70 m tot 125 m boven NAP, met veel trappenpaden.

Een aantal grubben, smalle, steile en vaak rechte droogdalen haaks op de Maasdalhelling, strekt zich kilometers ver uit het plateau in, zodat het hele bos al met al een nogal grillige vorm heeft. Grubben zijn ontstaan in tijden van permafrost, in geologische tijdvakken zoals het Elsterien, het Saalien en het Weichselien toen er een toendraklimaat heerste. In het Savelsbos liggen meerdere voormalige zand- en grindgroeves, kalksteengroeves en enkele vuursteenmijnen.

Floristisch gezien is er ook veel te beleven. In het voorjaar zien we er volop Bosanemoon, Gele anemoon, Bosviooljes, Daslook, en Muskuskruid.

Evenals Holwortel, Amandelwolfsmelk en Zwartblauwe rapunzel. Maar ook zijn er dassenburchten, mossen, vogels, insecten en misschien ook wel paddenstoelen te zien.

Nergens in Limburg zijn Boomklever en Glanskop zo talrijk. We zullen zien wat we allemaal nog meer tegenkomen om van te genieten.

Zo 16 apr – Excursie naar de Klotputten - Hanevoetplas

Thema: Vogels en landschap
Leiding: Jacques van Kessel, 040 – 2531211, *j.kessel51@upcmail.nl*
Duur: Tot ongeveer 12 uur
Vertrek: 9:00 uur, parkeerplaats bij de Klotputten - Dommel.
Bereikbaar via de Ulenpas - volg afslag Binckhorst tot aan de waterplas.

Een prachtig stukje natuur, het Dommeldal aan de zuidwestkant van Eindhoven, vlakbij verkeersknooppunt de Hogt. In dit gebied is door Brabant Water afgelopen jaar een groot gebied afgegraven. Het ligt in de bedoeling om deze laaggelegen percelen te laten verwilderen tot natte schraalgraslanden.
In deze omgeving kunnen we genieten van verschillende soorten eenden en spechten, maar ook Bevers zijn hier aanwezig. Natuurlijk zullen verschillende vogels van het voorjaar zich al laten horen.

Za 6 mei – Excursie naar het Weerterbos

Thema: Voorjaar
Leiding: Helena de Jong, 06-48066734, *hatjong@hotmail.com*
Duur: Driekwart dag
Vertrek: 9:00 uur Gerardusplein, Eindhoven
9:30 uur bij de Daatjeshoeve, kruising Hoogbosweg-Heugterbroekdijk, Nederweert.

Het Weerterbos is een groot natuurgebied van het Limburgs Landschap, ongeveer 600 hectare groot, gelegen ten noordwesten van Weert. Vroeger was het een moerasgebied, omgeven door heide en eikenbos. Nu bestaat het voornamelijk uit naald- en gemengd loofbos, vennen, kleine heidevelden en grasland. Door gericht beheer gedurende de afgelopen jaren verbetert het als leefgebied van vlinders. In geheel dichtgegroeid bos kunnen ze niet leven, er zijn geen zonnige plekjes waar ze zich kunnen opwarmen.

In het Weerterbos komt de Kleine ijsvogelvlinder voor, die graag nectar zuigt uit braambloemen. Kamperfoelie is de voedselplant van de rups.
Ook het zeldzame Spiegeldikkopje komt er voor.
En natuurlijk zijn naast deze zeldzame dagvlinders de meeste algemene vlindersoorten goed vertegenwoordigd. Verder zijn libellen, zweefvliegen, spinnen, nachtvlinders en allerlei andere insecten volop aanwezig. Het is altijd weer spannend wat we zullen tegenkomen en natuurlijk hopen we op een mooie zonnige dag…

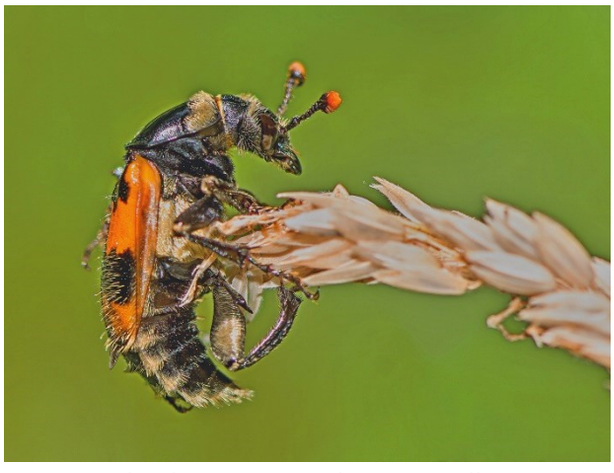

Krompootdoodgraver *Nicrophorus vespillo*
Weerterbos – Foto: Helena de Jong

Zwartkop vrouw *Sylvia atricapilla*
Weerterbos – Foto: Helena de Jong

Za 13 mei - Excursie naar Borkel

Thema: Dommeldal
Leiding: Natascha Jaegers, 06-41780780, *jaegersnatascha@hotmail.com*
Lengte: Circa 5 km
Start: 10:00 uur, Dorpsstraat/Monseigneur Kuypersplein bij de kiosk te Borkel

Een wandeling vanuit Borkel, richting Achterste brug door het Dommeldal. Tussen Borkel en de Peedijk is er een kleine dubbeling. En langs de Dommel regelmatig een opstapje over draad. Een afwisselende route door het Dommeldal, een beekdal met beemdgronden (oude hooi- en weilanden). Hoewel het gebied nooit is herverkaveld en de Dommel er nog vrij meandert, is de percelering na 1950 gedeeltelijk gewijzigd en uitgedund. Sommige van de percelen worden nog steeds gescheiden door oude houtwallen. Delen van het beekdal zijn bedekt met aaneengesloten bos. Voor een deel bestaat dit bos uit (doorgeschoten) hakhout. Langs het water zie je wilgen, populieren en berken.

Za 3 jun – Vooraankondiging: Excursie naar Moresnet (Ardennen)

Thema: Zinkflora - Leiding: Rob en Annemieke van Vucht

Agenda 2023 van de Floristen

km-hok	Voorjaar	Zomer	Veldnaam	Coördinaten	Verzamelplaats
159-384	11-04	20-06	Zwaanstraat	159,824 - 384,530 N51.44983° E5.45660°	Ns-station Eindhoven Strijp-S
	12-04 **(*3)**	21-06 **(*3)**	Gijzenrooi	163,476 - 380,876 N51.41695° E5.50905°	Hoek Heezerweg Kanunnekensven
153-394	18-04	27-06	Monnikenweg	152,930 - 394,148 **(*1)** N51.53631° E5.35738°	Parkeerplaats Liempsedijk, (Snepseind) Oirschot
150-394	25-04	04-07	De Woekens	150,013 - 394,758 N51.54176° E5.31532°	Oude grintweg / Oude steeg Oirschot
	01-05 **(*4)**	10-07 **(*4)**	Gijzenrooi	163,476 - 380,876 N51.41695° E5.50905°	Hoek Heezerweg Kanunnekensven
165-384	02-05	11-07	Varkensput	165,390 - 384,065 N51.44558° E5.53666°	Collse watermolen
166-384	09-05	18-07	Collse hoefdijk	166,428 - 384,820 N51.45234° E5.55161°	Tankstation Collse hoefdijk
	15-05 **(*4)**	24-07**(*4)**	Gijzenrooi	163,476 - 380,876 N51.41695° E5.50905°	Hoek Heezerweg Kanunnekensven
167-383	16-05	25-07	Spaarpot	167,395 - 383,145 N51.43727° E5.56547°	Parkeerplaats Spaarpot
165-382	23-05	01-08	Hulst	165,771 - 382,453 N51.43108° E5.54209°	Parkeerstrook Hulst
	29-05 **(*4)**	07-08 **(*4)**	Gijzenrooi	163,476 - 380,876 N51.41695° E5.50905°	Hoek Heezerweg Kanunnekensven
166-382	30-05	08-08	Kleine Dommel	166,311 - 382,330 N51.42996° E5.54986°	Parkeerplaats aan de Beneden Beekloop
Hok	06-06 **(*2)**		Graag voorstel		
Hok	13-06 **(*2)**		Graag voorstel		
Hok		15-08 **(*2)**	Graag voorstel		
Hok		22-08 **(*2)**	Graag voorstel		
		29-08	Afsluiting Eindhoven	160,614 - 380,219 N51.41108° E5.46791°	Parkeerplaats Volkstuin Genneperweg

(*1) Verzamelplaats valt buiten het te inventariseren km-hok. We vertrekken van het verzamelpunt om 19:00 uur
(*2) Voor deze datum kunnen we nog een voorstel gebruiken.
(*3) Dit is een woensdag. We gaan samen met de Plantenwerkgroep vegetatie opnemen maken in Gijzenrooi. Vanaf verzamelplaats lopen we een stuk. We vertrekken van het verzamelpunt om 14:00 uur
(*4) Dit is een maandag. We gaan samen met de Plantenwerkgroep vegetatie opnemen maken in Gijzenrooi. Vanaf verzamelplaats lopen we een stuk. We vertrekken van het verzamelpunt om 19:30 uur

Voor de actuele afspraken, kaarten zie: *https://eindhoven.knnv.nl/ → Werkgroepen → Floristische werkgroep → Agenda*

Excursies van de Vogelwerkgroep

Datum	Gebied	Vertrek	Tijd	Contact
Za 25 feb	Biesbosch	Orionstraat	9:00 uur	Wim
Za 18 mrt	Gendtse polder	Orionstraat	8.30 uur	Martien
Za 25 mrt	Sint-Jansberg	Orionstraat	9:00 uur	Annemieke (ook KNNV-excursie)
Za 1 apr	Haanwijk/Maurick	Orionstraat	8:30 uur	Wim
Za 15 apr	Mariapeel	Gerardusplein	8:30 uur	Carla
Zo 7 mei	De Hamert	Wolvendijk	8:30 uur	José
Za 27 mei	Hemelrijkse Waard	Orionstraat	8.30 uur	Annemieke

Contactpersonen

Carla van Moorsel	040 - 3685234	*cvanmoorsel1@gmail.com*
Martien Helmig	06 - 51435582	*m.helmig@bbhmail.nl*
Annemieke van Vucht	0499 - 398897	*annemiekevanvucht@kpnmail.nl*
Wim van de Meugheuvel	06 - 30127405	*wim@vandemeugheuvel.nl*
José Walthuis	06 - 48776774	*jose.walthuis@kpnmail.nl*

Lezingen

Do 16 feb – Lezing “Biodiversiteit bedreigd! Wat kan ik doen om het tij te keren?”

Door Peter Bleijs
20:00 – 22:00 uur
Gebouw “D’n Aard”, Ariespad 5, Veldhoven
Aan deelname zijn geen kosten verbonden. Wel vooraf aanmelden via onze website *eindhoven.knnv.nl* of per e-mail aan *lezingen@eindhoven.knnv.nl*

De wijze mens (Homo sapiens) zet de natuur in ter verbetering van zijn eigen leven. Hoe wijs is dat? De natuur is ondergeschikt gemaakt aan onze behoeften. Dit heeft grote negatieve gevolgen voor het leven op aarde en haar biodiversiteit. Voor het kleine,dichtbevolkte Nederland geldt dat zeker. Ons land raakt meer versteend dan enig ander land in de Europese Unie.

Op de hoge Brabantse zandgronden spelen nog tal van andere factoren mee die tot neergang in de biologische diversiteit leiden. Tijdens een wandeling door het bos of over de hei is dat goed zichtbaar. De verslechterende bodemkwaliteit tast vegetaties aan. Vele organismen die afhankelijk zijn van voedsel dat planten hen bieden, lijden daar onder. Organismen nemen af in soort en in aantal.

Door de complexe, onderlinge relaties waarin organismen met elkaar samenleven is moeilijk te voorspellen hoe lang dit kan voortduren. Er is actie nodig om het tij te keren. Voor grote veranderingen zijn regelgeving en systeemverandering noodzakelijk. Maar kun je ook zelf een bijdrage leveren aan het verbeteren van de biodiversiteit in eigen omgeving? Tijdens zijn ontmoeting met KNNV Eindhoven zal Peter Bleijs als IVN ambassadeur biodiversiteit ingaan op al deze aspecten en de waarde van biodiversiteit voor de natuur en voor de mens als onderdeel van die natuur. Je komst is dus belangrijk.

Ma 6 maart - Lezing “Vennen in Brabant“

Door Gwendy Haanskorf
20:00 - 22:00 uur
Gebouw “D'n Aard”, Ariespad 5, 5503 EZ Veldhoven
Aan deelname zijn geen kosten verbonden. Wel vooraf aanmelden via de website *eindhoven.knnv.nl*, of per e-mail aan *lezingen@eindhoven.knnv.nl*

In deze KNNV-lezing zal Gwendy Haanskorf, adviseur ecologie bij Brouwers Groen, ons van alles vertellen over de vennen in Brabant. In wat voor landschapstypen komen vennen voor? Welke type vennen kunnen we onderscheiden en welke vegetatie hoort daarbij?

Ook komt aan bod wat zoal de bedreigingen zijn voor onze vennen en in hoeverre we daar wat tegen kunnen/moeten doen.

Achtergrond
Gwendy Haanskorf is vanuit haar werk betrokken geweest bij diverse inrichtings- en monitoringsprojecten waarin ook vennen gelegen zijn.

Daarnaast is ze als ambassadeur leefbare stad actief in het geven van presentaties, excursies en advies om natuur in de stedelijke omgeving te behouden, versterken en uit te breiden en mensen enthousiast te krijgen om daar actief mee aan de slag te gaan.

Vlasrootven, Veldhoven
Foto: Trudy Vos

– o – o – o – o – o – o – o – o – o – o – o – o – o – o – o – o –

Roomse kervel

O, Kruizemunt, zo hoog verheven
Ik bid u om Genadekruid
Wil mij de Waterpest vergeven
Hoort, hoe mijn Spiegelklokje luidt

Ja, wil mijn Rozenkransje horen
Bij Monnikskap en kloosterMuur
Opdat mijn ziel niet gaat verloren
Als Brandnetel in 't helse vuur.

Tot Pekbloem wil ik mij niet maken.
Geen Bokkenorchis grijpt me beet.
Dit Bitterkruid wil ik niet smaken.
Die Vuurdoorn is me veel te heet.

Mijn Handjesgras is saamgevouwen
Mijn Kandelaartje brandt zeer vroom.
Geen Slangenkruid zal ik vertrouwen:
Ik hunker naar de Hemelboom.

Ik bid tot de Mariadistel,
Ook het Sint-Janskruid roep ik aan,
al vrees ik dat de dode planten
voorgoed naar Compostella gaan.

Fred Lambert

Cursussen

Korte cursus “Wilde bijen”

Docent: Annemiek van Dijk

In Nederland leven rond de 350 soorten wilde bijen. Wilt u meer te weten komen over de intrigerende levenswijze van de Pluimvoetbij, de Slobkousbij en andere prachtige bijen? KNNV afdeling Eindhoven organiseert tussen april en juni een korte cursus “Wilde bijen voor beginners”.

De drie cursusavonden zitten vol informatie over de levenswijze en herkenning van wilde bijen, met speciale aandacht voor de relatie tussen bijen en (vaak hele specifieke) planten. Tijdens de twee veldbezoeken kan iedereen meezoeken naar bijen en andere insecten.

Met verhalen en foto’s uit eigen tuin en omgeving ZO-Brabant, geeft bijen- en wespenliefhebber Annemiek van Dijk u graag een inkijkje in het leven van wilde bijen. Annemiek is lid van onze insectenwerkgroep en actief voor onder andere *waarneming.nl*, de Wespenstichting en de Nederlandse Hymenoptera-vereniging.

Programma

Theorieavonden

Donderdag 20 april 2023
Inleiding: wat zijn bijen en hoe herken je ze? Herkenning en biologie van verschillende bijensoorten (vroege voorjaarsbijen, hommels, introductie koekoeksbijen).

Donderdag 25 mei 2023
Van Andoornbij tot Zandblauwtjesglansbij: de relatie tussen bloemen en bijen - Mannetjesbijen en vrouwtjesbijen – Herkenning en biologie van verschillende bijensoorten (bijen van bloemrijke graslanden en tuinen).

Donderdag 22 juni 2023
Ecologie van wilde bijen: levensgemeenschappen rond de nestplaats - Bescherming van wilde bijen in tuin en landschap - Herkenning en biologie van verschillende bijensoorten (zomerbijen, hommels) - Samenvatting en afsluiting.

Aanvang en duur
Van 19:30 uur tot 22:00 uur

Plaats theorieavonden
Gebouw D'n Aard, Ariespad 5, 5503 EZ Veldhoven (s.v.p. niet parkeren op het Ariespad)

Excursie 1
Zondag 23 april vanaf 10:00 uur, locatie nog af te spreken
Zondag 30 april - reservedatum

Excursie 2
Zaterdag 10 juni vanaf 10:00 uur, locatie nog af te spreken
Zaterdag 17 juni - reservedatum

Prijs (inclusief koffie en thee)

€ 50 voor KNNV-en IVN-leden
€ 65 voor niet-leden, incl. KNNV-lidmaatschap tot eind 2023

Aantal deelnemers
Maximaal 20

Opgave
Vóór donderdag 13 april 2023 via de website *eindhoven.knnv.nl* of per e-mail aan *cursussen@eindhoven.knnv.nl* onder vermelding van naam, adres, woonplaats, e-mailadres en telefoonnummer. Na uw aanmelding ontvangt u een bevestigingsmail met de betaalgegevens.

Mannetje Pluimvoetbij op Kogeldistel

Vrouwtje Bruine slobkousbij op Puntwederik

Excursieverslagen

Excursie van de vogelgroep naar de WML plassen bij Beegden op 4 dec 2022

Hans van Sprang

Hoewel de weerman 2 graden voorspeld had, had hij ook een waarschuwing paraat. Door de strenge noordoostenwind zou de gevoelstemperatuur een stuk lager liggen. En dat klopte dus ook, want al na het openen van de voordeur om een uur of acht in de morgen, merkten we een golf van koude die maakte dat we de handschoenen en mutsen niet konden vergeten. Op weg naar vogels moet je in dit jaargetijde even rijden, want water is toch wel een eerste vereiste.

De Water Maatschappij Limburg heeft bij Roermond, of Heel of Beegden om wat plaatsen te noemen, een paar plassen voor drinkwatervoorziening uitgegraven en daarom is er geen recreatie toegestaan. Dat is fijn voor vogels. Minder fijn is dat er een pad om de plas heenloopt waar wij omheen willen wandelen en dat over dat pad natuurlijk weer mountainbikers crossen en hondenbezitters met loslopende honden wandelen. Die hebben dyslexie of zijn analfabeet want bordjes met honden aan de lijn helpen niet. De geur op de terugweg in de auto gaf aan dat ook de uitwerpselen van de honden niet worden opgeruimd. Dat mogen wij thuis doen.

We hebben de auto aan de rand van Beegden op een parkeerplaats gezet en liepen naar het water toe. Het licht was diffuus en de vogels waren eigenlijk allemaal zwart-wit op een grauwe achtergrond. Alleen door een telescoop kon je nog wat kleurdetails zien op de verschillende dieren. Dan gaan andere dingen je opvallen, dingen die anders door de grotere detailrijkdom bij betere lichtomstandigheden meestal onbenoemd blijven. De plas heeft een aantal bloembladvormige baaien langs de oever. Als we aan komen lopen is dat op een hoogte van een meter of 10-20 boven het waterniveau. Via een redelijk steil paadje kun je naar beneden lopen. In die eerste baai zitten voornamelijk Tafeleenden, Krakeenden, Wilde eenden en een aantal fuut-achtigen. Eén daarvan heeft een wat gedrongener voorkomen en bij nadere studie door de telescoop blijkt de snavel geel. Een Roodhalsfuut in winterkleed.

En tussen de al genoemde vogels zwerven ook een paar hele kleintjes. Want dan valt nu op, hoe klein Dodaarsjes eigenlijk zijn. Echt minivogeltjes zijn het en ze doen niets dan duiken en bovenkomen met minivisjes in hun snavel.

Dodaars – Foto: Gerard Vos

Na een tijdje observeren lopen we wat verder langs de oever en het gekke is dat in de tweede baai de bevolking anders is. Hier zitten opeens heel veel Meerkoeten met daartussen wat Kuifeendjes en hooguit een verdwaalde Tafeleend. Het lijkt een ander land, met andere bevolking en ik vroeg me af of dit nu toeval was of dat je echt een grens over moest.

Zo die er al is, dan in ieder geval niet voor de IJsvogel. Die hebben we meerdere malen op meerdere plekken gezien. Die heeft het voordeel dat zelfs in grauw weer de kleuren prachtig zichtbaar blijven. En al die Dodaarsjes met visjes in de bek vertellen ook het verhaal van het succes van de IJsvogel op die plas.

Na nog een ronding krijgen we de wind tegen. Het wordt kouder en wij ook. Na een stevige bak koffie in die kou zijn we omgedraaid en dezelfde weg terug gelopen. Bij het beginpunt aangekomen blijkt dat zich ondertussen in de eerste baai een Brilduiker heeft gemeld. Dat is lang geleden en het is fantastisch er weer een te zien(als hij even niet duikt). Verderop langs de oever zien we veel bomen liggen en nader onderzoek laat zien dat ze zijn afgeknaagd. Echt tientallen bomen en verderop een grote berg van afgebeten takken langs de oever, een burcht van de Bever.

Ruim tweeëneenhalf uur buiten is een koude belevenis maar het was de moeite waard. Wel fijn dat auto’s een verwarming hebben.

Artikelen

In memoriam Frits Benjaminsen, een bijzondere mycoloog

Huub van Melick

Frits Benjaminsen is op 29 november 2022 overleden. Hij heeft de gezegende leeftijd van 99 jaar bereikt, waarvan bijna 75 jaar als lid van de KNNV.

Velen hebben Frits, behalve als een veelzijdig veldbioloog, vooral leren kennen als een veel geraadpleegde mycoloog. De belangstelling voor paddenstoelen was er in zijn jeugd nog niet. Zijn belang--stelling ging toen uit naar entomologische onderwerpen, in het bijzonder Vliesvleugeligen (bijen, wespen, hommels, graafwespen enz.). Helaas is de verzameling op het einde van WO II verloren gegaan. Frits kon het daarna niet meer opbrengen opnieuw een verzameling aan te leggen.

Inmiddels was bij hem door een docent van de kweekschool, waar hij rond 1939 naar toe ging, de belangstelling gewekt voor andere onderdelen van de Natuurlijke Historie. Na 1945 ging hij zo veel mogelijk op excursies met de KNVV afdeling in Eindhoven waar hij rond 1953 ging wonen en een aanstelling kreeg als leraar biologie aan het Joriscollege. Hij sloot zich hier aan bij de reeds bestaande paddenstoelenwerkroep van onze afdeling waar hij onder meer Jasper Daams en Piet Jansen leerde kennen. Geert Siteur werd een vast maatje om samen mee op excursie te gaan, evenals later o.a. Henk Huijser en Nel Bulthuis.

De belangstelling voor paddenstoelen was geboren en zijn eerste paddenstoelenboek was het bekende Cool en van der Lek, gevolgd door het Verkade-album Paddenstoelen van Thijsse. Daarna kwamen er de algemene standaardwerken als de Flore Analytique van Küner & Romagnesi en Lange's standaardwerk bij.

Frits heeft zijn leven lang aan sport gedaan. In de vakanties was hij meestal op trektocht in de bergen en maakte hij lange voetkampeertochten en langeafstandswandelingen zoals Eindhoven-Nice, Tour de Mont Blanc, en via de Pyreneeën naar de Santiago de Compostella. Om in conditie te blijven volgde hij meer dan dertig jaar een intensieve bergsporttraining en ging hij daarnaast vaak een of tweemaal per week hardlopen, wat kon variëren van tien kilometer tot een halve marathon.

In de vijftiger jaren is Frits enige tijd voorzitter geweest van de afdeling Eindhoven van de KNNV en hij werd toen ook leider van de Paddenstoelen- en Mossenwerkgroep, later alleen van de Paddenstoelenwerkgroep. In die tijd organiseerde hij excursies en hield hij lezingen en voordrachten die het hele gebied van de paddenstoelen bestreken.

Met de werkgroep hield hij ieder jaar werkweken naar mycologisch interessante gebieden zoals het Lauwersmeer, Buzenol in België, het Zwarte Woud en het Sauerland. Intussen hield hij zich bezig met de kartering van paddenstoelen voor Brabant en Limburg. Frits was bijzonder goed thuis in de meest voorkomende paddenstoelen maar de laatste tijd kregen vooral de Gordijnzwammen, en nog steeds de geslachten *Russula* en *Lactarius*, zijn volle aandacht.

Frits Benjaminsen blijft in onze herinnering als een enthousiaste amateurmycoloog met een enorme soortenkennis die bijgedragen heeft aan het opstellen van een betrouwbaar "Overzicht van de paddenstoelen in Nederland" Daarnaast was hij vijf jaar voorzitter van de Nederlandse Mycologische Vereniging en maakte hij een aantal jaren deel uit van de Coolia-redactie (tijdschrift van de NMV), waarin hij enkele artikelen publiceerde.

Het fraai uitgevoerde kantkloswerkje van de Traliestinkzwam op de voorkant van de rouwkaart (getekend door Riet Benjaminsen - Van Kessel) symboliseert de waarde van Frits voor de mycologie in Nederland.

Veldonderzoek in de regio

Deze rubriek bevat verslagen van onderzoek in de natuur in de ruime regio Eindhoven. KNNV-ers en niet-leden, professionals en amateurs, kunnen hier hun onderzoek, of een samenvatting daarvan, presenteren. De voorgestelde lengte is 1000–1200 woorden. Graag met relevante illustraties.

Het kweken van krozen, deel 1: hoe en wat?

Wim van der Ven

Dit artikel is het eerste van een tweetal over krozen. In het eerste bespreek ik het kweken van krozen en in het tweede de resultaten van jarenlange waarnemingen aan deze gekweekte planten.

In de zomer van 2001 ben ik geïnteresseerd geraakt in krozen. Eendenkrozen (*Lemna*) en later ook in Wortelloos kroos (*Wolffia*).

Ik wilde het verschil tussen de soorten kunnen zien, maar als je in het veld een *Lemna* of *Wolffia* tegen komt, zie je alleen die ene soort. In het veld heb je niet alle soorten tot je beschikking om met elkaar te vergelijken.

Ik ben begonnen met wat krozen in potjes op de vensterbank goed te houden maar dat wilde niet lukken. De plantjes raakten beschimmeld en gingen dood. Op een gegeven moment ben ik begonnen om Eendenkrozen te kweken in emmers buiten. Dat leek beter te gaan dan potjes op de vensterbank. Het werden steeds meer emmers met ondertussen de volgende soorten, inclusief enkele drijvende varens en een Levermos:

Lemna aequinoctialis	Keerkringkroos *
Lemna gibba	Bultkroos
Lemna minor	Klein kroos
Lemna minuta	Dwergkroos
Lemna trisulca	Puntkroos
Lemna turionifera	Knopkroos
Lemna valdiviana	Bleek kroos *
Spirodela polyrhiza	Veelwortelig kroos
Landoltia punctata	Smal kroos
Wolffia arrhiza	Wortelloos kroos
Wolffia australiana	Smalle wolffia
Wolffia columbiana	Colombiaanse wolffia
Wolffia globosa	Kleine wolffia *
Verder nog wat kleine, drijvende plantjes	
Azolla filiculoides	Grote kroosvaren
Ricciocarpos natans	Kroosmos
Salvinia molesta	Grote vlotvaren
Salvinia natans	Kleine vlotvaren

* deze soort heeft geen Nederlandse naam, ik stel deze naam voor.

Hoe ben ik aan de verschillende krozen gekomen?

De meeste soorten heb ik in het veld verzameld. Sommige soorten komen van een botanische tuin. Soms krijg ik Eendenkrozen opgestuurd om ernaar te kijken. Doordat ik de meest voorkomende soorten in verschillende emmers binnen handbereik heb, is het gemakkelijker om soorten met elkaar te vergelijken.

Hoe kijk ik naar krozen

Veelwortelig kroos en Puntkroos zijn door hun grootte op het blote oog te herkennen. Maar de andere Eendenkrozen (*Lemna*) zijn te klein om ze zo te herkennen. Dat geldt zeker voor de Wortelloze krozen (*Wolffia*). Sommige kenmerken, zoals het aantal nerven of waar de papillen staan, is alleen met een loep te zien. Een papil is een uitstulping op de middenlijn van een Eendenkroos. Maar de beste manier van kijken naar krozen is d.m.v. een binoculair. De vergroting is nauwelijks hoger dan die van een loep maar je hebt een stabielere omgeving. Hulpmiddelen zoals licht en een pincet zijn dan te hanteren met de beide handen vrij.

Door veel te kijken heb ik veel geleerd. Die dingen heb ik opgeschreven. Dat heb ik gedaan op een internetpagina, zodat ook anderen van mijn kennis kunnen profiteren. Zie: *https://kroossoorten.nl*

Figuur 1 - Verschillende soorten kroos in een vijver

Problemen met het kweken

Zoals ik in het begin schreef is het kweken van plantjes op de vensterbank niet ideaal. Ook buiten in de emmers liep ik tegen problemen aan.

Mesten

In gewoon kraanwater zitten voor de meeste soorten te weinig voedingstoffen. Dat geldt zeker voor regenwater, daar zit nog minder voeding in. Alleen Puntkroos schijnt het goed te doen op puur kraanwater, maar niet op alleen regenwater. Dat betekent dat ik na veel regen het water moet vervangen door kraanwater.

Om voedsel in het water te krijgen gebruik ik vloeibare plantenmest zoals die ook gebruikt wordt voor kamerplanten. Ik doe in alle emmers evenveel van dezelfde mest. Dat is niet voor alle soorten optimaal. De verschillende soorten zullen eigenlijk wel verschillende samenstelling van de meststoffen nodig hebben, maar daar heb ik te weinig gegevens over en ook niet alle stoffen die daarvoor nodig zijn in huis. Als er te weinig mest in het water zit, gaan de plantjes er anders uitzien. Sommige worden bleek. Andere zoals Veelwortelig kroos en Knopkroos, gaan in de winterstand met winterknoppen en Bultkroos maakt donkere, zetmeel-/eiwitrijke schijfjes. Bij veel mest gaan niet alleen de plantjes groeien maar de algen doen dat ook. Dan is het fijn om Watervlooien te hebben. Maar die overleven een teveel aan mest niet.

Regen

Het grootste probleem wordt veroorzaakt door de regen. Als het regent lopen de emmers over waardoor de plantjes uit de emmers stromen. Als oplossing daarvoor heb ik hevels gemaakt zodat het water van de ene emmer naar de andere emmer kan lopen. De laatste emmer is een kleinere waardoor de rand iets lager staat dan die van de andere emmers. Als het niveau van de emmers hoger wordt, loopt het water bij de laatste emmer over. Zo krijgen alle emmers hetzelfde niveau. Zie figuur 2. Na verloop van tijd komt er lucht in de buisjes die de doorstroming belemmert. Deze lucht verwijder ik door een van de twee emmers op te tillen waardoor de stroming van het water de luchtbel meeneemt.

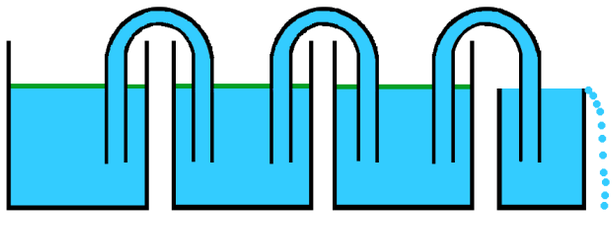

Figuur 2 - De werking van hevels om te voorkomen dat de emmers overlopen

Bij te veel lucht en bij het starten van een hevel kan ik met een dun slangetje in de hevel de lucht wegzuigen.

Voor de *Wolffia's* heb ik bij elke emmer een aparte hevel naar een kleine emmer. *Wolffia's* hebben de neiging om tijdelijk naar de bodem te zakken en later weer naar boven te komen. Dan kunnen ze dus ook in het buisje komen en komt zo'n *Wolffia* in een andere emmer terecht bij een andere soort.

Een ander probleem is dat bij harde regen kleine plantjes in de emmer ernaast spetteren, waardoor vervuiling ontstaat. Dat voorkom ik door een tule, een licht gaas van polyester, over de emmers te spannen. Hierdoor worden de regendruppels gebroken en spatten de eendenkrozen niet uit de emmer.

Algen

Na verloop van tijd groeien er algen in het water. Dat is niet te voorkomen. Zet maar eens een afgesloten flesje met kraanwater in de vensterbank en je zult zien dat er algen gaan groeien. In de emmers komen verschillen soorten algen voor. Dat kunnen draadalgen, zweefalgen en algen die aan de wand van de emmer groeien zijn. Ook de plantjes zelf kunnen onder de algen komen waardoor het herkennen moeilijker wordt en de groei belemmerd wordt. Om de algen te verminderen heb ik slakken in de emmers gedaan.

Slakken

Slakken eten algen. Op die manier verdwijnen draadalgen en de algen op de emmer. Ik heb Grote poelslakken en Ovale poelslakken in mijn emmers. De Grote poelslakken zijn het effectiefst. Als ze klein zijn schrapen ze de algen van de plantjes. Maar als ze te groot worden, eten ze ook van de plantjes. *Wolffia's* zijn in een hap weg. Uit *Lemna's* happen ze stukken. Die grote slakken verhuizen naar een andere emmer waar ze geen kwaad kunnen. De slakken planten zichzelf voort. Daardoor heb ik altijd kleine slakken ter beschikking. Slakken hebben kalk nodig en als het veel geregend heeft zit er weinig kalk in de emmers. Dan is kraanwater beter voor stevigere slakken.

Watervlooien

Watervlooien (*Daphnia*), Éénoogjes (*Cyclops*) en Mosselkreeftjes (*Ostracoda*) zijn in de loop van tijd met plantjes mee in de emmers gekomen. Als het water troebel wordt van b.v. zweefalgen, vermenigvuldigen deze algeneters zich snel. Binnen een paar dagen is het water helder. Deze kleine beestjes verplaatsen zich van de ene emmer naar de andere door de hevelbuisjes.

Contaminatie

Op verschillende manieren vindt er vermenging van de soorten plaats. Door regen worden Wolffia's naar beneden gedrukt, soms zo diep dat ze aan de onderzijde van de hevelbuisjes komen. Als ze daarna weer gaan drijven kan het gebeuren dat ze in het buisje komen en door de stroming zo in een andere emmer komen. Dat laatste heb ik voorkomen door de emmers met de *Wolffia's* te hevelen in apart emmertje per soort.

Turionen van *Spirodela polyrhiza* en *Lemna turionifera* zakken vóór de winter naar de bodem. Als ze in de lente weer gaan drijven, kan het zijn dat ze net in een hevelbuisje komen en zo naar de naastgelegen emmer gaan. Maar deze turionen zijn duidelijk herkenbaar en gemakkelijk met de hand te verwijderen.

Figuur 3 - Mijn kweekopstelling in de tuin

Soms blijven plantjes aan het gereedschap of mijn vingers plakken. Hoewel ik daar wel op let, gebeurt het soms toch dat ik de ene soort bij de andere soort in een emmer breng. Bij de Eendenkrozen is dat geen probleem, want dat is in een oogopslag te zien en kunnen ze met een pincet gemakkelijk worden verwijderd. Bij *Wolffia's* is dat erg moeilijk.

Temperatuur

Helemaal natuurlijk is het kweken in emmers ook niet. De temperatuur schommelt veel meer dan in een vijver of sloot. Met de felle zon op de emmers wordt het water veel warmer en 's nachts koelt het water af. Dat heeft invloed op de plantjes. Bij een temperatuur van meer dan 30° C gaan de watervlooien dood. Dat was het geval op 19 juli 2022 toen het buiten 38° C was. Daarna heb ik een scherm geplaatst waardoor de zon niet rechtstreeks op de emmers valt. Als een emmer totaal bedekt is met plantjes, wordt het in de emmer ook niet zo warm en blijven er watervlooien wel leven.

Figuur 4 – De emmers van boven gezien

In dit artikel beschreef ik allerlei problemen die ik tegenkwam bij het kweken van Eendenkrozen. In het volgende artikel komt aan bod wat ik allemaal heb geleerd tijdens het kweken van Eendenkrozen.

Literatuur

Voor hyperlinks en literatuur zie:
https://kroossoorten.nl

Populierenlandschap - Annemarie Schrover-van Bokhoven

Flora en fauna op vier natuurontwikkelingsterreinen ten zuiden van de Stippelberg – Deel 7

Tekst en foto's: Jan Kersten, Riek van den Bosch

Geleedpotigen, vervolg

Orde: Vliegen en muggen (*Diptera*)

Voorwoord

In dit Deel 7 wordt een beeld geschetst van vliegen en muggen op de vier velden.

Ligging van de vier velden

Van sommige vliegen en muggen was ons een Nederlandse naam bekend, maar van velen niet. De aantallen en taxonomische indeling zijn volgens "Soortenregister", een initiatief van Naturalis Biodiversity Center en EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden.

Van deze zeer grote orde, met 5671 soorten in Nederland, hebben wij op de vier velden 191 soorten genoteerd. De families met het hoogste aantal genoteerde soorten waren Blaaskopvliegen 5, Galmuggen 6, Slakkendoders 8, Langpootmuggen 15, Roofvliegen 15, Boorvliegen 18, Sluipvliegen 21 en veruit de grootste groep de Zweefvliegen met 46 soorten.

Daarnaast zijn van 22 andere families 5 of minder soorten genoteerd.

Familie: Blaaskopvliegen (*Conopidae*) – 5

Blaaskopvliegen zijn prachtige vliegen, maar sluipmoordenaars. Ze parasiteren op bijen, hommels en wespen door er in de vlucht eitjes op af te zetten, waarna de larven zich in de gastheer naar binnen vreten waardoor deze uiteindelijk sterft.

De Roestbruine kromlijf (*Sicus ferrugineus*) zagen we jaarlijks op alle velden. Het Gewoon knuppeltje (*Physocephala rufipes*), Hoornaarblaaskop (*Conops vesicularis*), Zilverenblaaskop (*Conops quadrifasciatus*) en Zwartgele blaaskop (*Conops flavipes*) zagen we een enkele keer.

Roestbruine kromlijf ♀+♂, paring

Hoornaarblaaskop ♀

Familie: Dansvliegen (*Empididae*) – 6

De Grote dansvlieg (*Empis tessellata*) was op de meeste velden na 2011 jaarlijks te zien. De Tweestreepdansvlieg (*Empis digramma*) hebben we in drie jaren op Veld 2, 3 en 4 gezien. De andere soorten zagen we maar een enkele keer.

Grote dansvlieg ♀+♂, paring

Familie: Dazen (Tabanidae) – 5

De Gewone regendaas (*Haematopota pluvialis*) en de fraai getekende, maar vaak lastige Goudoogdaas (*Chrysops relictus*) waren zeer algemeen op de vier velden.

Goudoogdaas ♀

Familie: Drekvliegen (*Scathophagidae*) - 1
Van deze familie hebben we alleen de Strontvlieg (*Scathophaga stercoraria*) genoteerd, en dat mogelijk als de meest voorkomende vlieg. De omgeving is dan ook zeer rijk aan veeteelt. Een Strontvlieg houdt zich niet alleen op bij koeienvlaaien en andere mest, maar het is ook een rover die zich vaak aan andere insecten vergrijpt.

Strontvlieg ♀

Familie: Galmuggen (*Cecidomyiidae*) - 7
Verschillende dieren kunnen gallen veroorzaken, zo ook deze gespecialiseerde muggen. De beestjes zijn zeer klein, de waarnemingen bestonden dan ook uit de veroorzaakte gallen. Zo is de Brandnetelgalmug (*Dasineura urticae*) bijna overal wel op Grote brandnetel (*Urtica dioica*) te vinden.

Brandnetelgalmug

De Gewone boerenwormkruidgalmug (*Rhopalomyia tanaceticola*) is vaak op Boerenwormkruid (*Tanacetum vulgare*) opvallend aanwezig op de bloemen, stengels en bladeren.

Gewone boerenwormkruidgalmug

Familie: Langpootmuggen (*Tipulidae*) – 15
Naast een aantal saai uitziende soorten kent deze familie ook heel fraai gekleurde. De weinig kleurrijke *Tipula lunata* en *Tipula vernalis* waren het meeste te zien op alle velden.

Soorten uit het geslacht *Nephrotoma* staan er meestal meer gekleurd op, zoals *Nephrotoma scurra* die op alle velden vaak te zien was.

De fraaie *Nephrotoma crocata* zagen we in 2013 op alle vier de velden en daarna nog tweemaal op Veld 2.

Nephrotoma crocata ♀

De niet minder fraaie fraaie *Ctenophora festiva* zagen we éénmaal op Veld 4 in 2014.

De Houtlangpootmug (*Tanyptera atrata*) zat op eenmaal op Veld 4 in 2017. Deze langpootmug zet haar eitjes af in rot hout.

De meest bijzondere langpootmug was *Prionocera subserricornis.*

Ctenophora festiva ♂

Houtlangpootmug ♀

Prionocera subserricornis

Familie: Roofvliegen (*Asilidae*) - 15
Roofvliegen hebben hun naam te danken aan hun roofzuchtige levenswijze, de volwassen dieren jagen op allerlei andere insecten.

De Zwarte bladjager (*Dioctria atricapilla*), de Roodbaardroofvlieg (*Eutolmus rufibarbis*) en de Ringpootroofvlieg (*Machimus cingulatus*) waren jaarlijks op alle velden te zien.

De Hoornaarroofvlieg (*Asilus crabroniformis*) is de grootste vlieg van Nederland. Op natuurterreinen waar tegenwoordig vaak grote grazers lopen, zoals paarden en runderen, dient de mest als kraamkamer voor haar larven. Ze laten zich vooral op zeer warme dagen zien. Zijn naam duidt al op de gelijkenis in kleur en grootte met de Hoornaar (*Vespa crabro*), een wesp van ongeveer gelijk formaat.
Op Veld 2 en 3 was de Hoornaarroofvlieg bij warm weer meermaals te zien.

Ringpootroofvlieg ♂

Hoornaarroofvlieg ♀+♂, paring

Familie : Slakkendoders (*Sciomyzidae*) - 8
Slakkendoders hebben we het meest op Veld 4 gezien. Dit is mede door veel schaduw het vochtigste veld en daardoor lijkt het voor slakken meer aantrekkelijk, al hebben we die ook daar maar weinig gezien.

Op Veld 2 en 3, toch overwegend droge velden, zagen we er ook nog wel maar minder. Kennelijk weten deze gespecialiseerde vliegen de slakken beter te vinden dan wij waarbij moet worden aangetekend dat veel slakken hooguit een paar millimeter groot zijn.

Sepedon sphegea was de grootste soort, op Veld 4 zagen we deze fraaie vlieg tweemaal en op Veld 2 eenmaal.

Sepedon sphegea ♀

Coremacera marginata, Limnia paludicola, Tetanocera ferruginea/ arrogans en *Trypetoptera punctulata* waren ook meermaals in beeld.

Limnia paludicola ♀+♂, paring

Familie: Boorvliegen (*Tephritidae*) – 18
Boorvliegen zijn overwegend kleine, opvallend getekende, vliegen die hun eitjes met een legboor in allerlei planten steken. Velen hebben een kenmerkende tekening, waardoor ze op een foto te herkennen zijn.

De Akkerdistelboorvlieg (*Xyphosia miliaria*) en Speerdistelboorvlieg (*Urophora stylata*) waren jaarlijks op de hen betreffende waardplanten op alle velden te zien.

Speerdistelboorvlieg

Oxyna parietina kwam met 7 noteringen ook nogal eens in beeld, maar niet jaarlijks. De zeer kenmerkend getekende Distelgalboorvlieg (*Urophora cardui*) zagen we vooral in de eerste jaren, maar daarna niet meer. De notering van de overige soorten varieerde van één- tot zesmaal.

Distelgalboorvlieg

Familie: Sluipvliegen (*Tachinidae*) - 21
Sluipvliegen parasiteren op allerlei andere insecten waarbij de larven de geparasiteerde gastheer opvreten. Ze zijn vaak herkenbaar aan hun stekelig behaarde achterlijf en mooie kleuren.
Zo is de fraai gekleurde Wantssluipvlieg (*Phasia hemiptera*) een parasiet op wantsen en de Sprinkhaanroofvlieg (*Stomorhina lunata*) op sprinkhanen, zoals hun namen al aangeven.

Wantssluipvlieg

Gymnosoma nudifrons

De meest voorkomende sluipvliegen waren *Gymnosoma nudifrons* en de Woeste sluipvlieg (*Tachina fera*) die beiden jaarlijks op alle velden veelvuldig te zien waren.

Woeste sluipvlieg

De meest bijzondere sluipvlieg was *Cylindromyia brassicaria* in 2011 op veld 3.

Cylindromyia brassicaria, zittend op de grond

Familie: Zweefvliegen (*Syrphidae*) – 46
Zweefvliegen hebben veelal een opvallende tekening met contrasterende kleuren waaraan, vooral de grotere soorten, goed te herkennen zijn.

De Grote langlijf (*Sphaerophoria scripta*) was wel de meest voorkomende zweefvlieg.

Grote langlijf

Maar ook de Snorzweefvlieg (*Episyrphus balteatus*) was algemeen.

Weidevlekoog (*Eristalinus sepulchralis*), Terrasjeskommazweefvlieg (*Eupeodes corollae*), Gewone driehoekzweefvlieg (*Melanostoma mellinum*), Menuetzweefvlieg (*Syritta pipiens*), Bessenbandzweefvlieg (*Syrphus ribesii*), Doodskopzweefvlieg (*Myathropa florea*), Gewone- en Citroenpendelzweefvlieg (*Helophilus trivittatus* en *H. pendulus*) waren zeer algemeen aanwezige soorten.

Bijvliegen (*Eristalis spec.*) vragen wel enige oefening omdat ze overwegend geelbruin zijn zoals veel bijen. Ze waren met de Blinde bij (*E. tenax*), Hommelbijvlieg (*E. intricaria*), Kegelbijvlieg (*E. pertinax*) , Kleine bijvlieg (*E. arbustorum*) en Puntbijvlieg (*E. nemorum*) vertegenwoordigd op de velden.

Kleine bijvlieg

Opvallend grote vliegen waren de Gele veenzweefvlieg (*Sericomyia silentis*), Grote fopwesp (*Chrysotoxum cautum*), Heidefopwesp *(C. octomaculatum*), Hommelreus (*Volucella bombylans*), Witte reus (*V. pellucens*) en de Grote gouden bladloper (*Xylota sylvarum*).

Grote fopwesp

Hommelreus

Grote gouden bladloper

Ondanks zijn onopvallende aanwezigheid, tussen vochtige vegetatie, zagen we op Veld 4 éénmaal een Vliegende speld (*Baccha elongata*).

Vliegende speld

De Dennen-glanszweefvlieg (*Callicera rufa*) was wel de meest bijzondere zweefvlieg die we op de vier velden gezien hebben.

Dennen-glanszweefvlieg

Naschrift

Het waren bijzondere belevenissen en het was zeer leerzaam om de vele verschillende soorten vliegen in het veld te zoeken, op foto vast te leggen en meteen of later thuis op naam te brengen.

Door het maken van foto's zie je ook pas goed hoe bijzonder fraai veel vliegen kunnen zijn. Een aantal foto's heb ik opgestuurd naar Soortenregister waardoor ik na validatie door een soortspecialist en plaatsing op de site de juiste naam had. Voor andere foto's gaf dit bevestiging van zelf gedane determinaties.

Soms kwamen er daardoor ook heel bijzondere soorten aan het licht, als dikke krenten in de toch al goedgevulde pap. Het zal duidelijk zijn, ook vliegen en muggen brachten ons zeer aangename verrassingen.

Uit de historie van de Venkraai, aflevering 24 (1966)

Jelle Schuurmans

Zoals ieder jaar waren er weer de vaste excursies op dinsdagavond en zaterdagmorgen onder leiding van Erik Abma en/of Wim Oversteegen.

Verder werden 3 lezingen en 48 excursies georganiseerd. En daarnaast nog de jaarlijkse oriëntatietocht, een werkdag op de Strabrechtse heide en een paddenstoelenweekeinde in Vught.

In de convocatie van april werd een excursie naar de Knardijk aangekondigd. Omdat de zuidelijke Flevopolder nog niet was drooggelegd, was die toen nog een goede bestemming voor vogelexcursies.

April 1966

Exkursie Knardijk op 27 februari. Er werden niet minder dan 49 vogelsoorten genoteerd, waaruit hier een greep volgt: geoorde fuut, ijseend, kluut, klapekster, blauwe kiekendief, veel grote zaagbekken, nonnetjes en bergeenden, tientallen grauwe ganzen.

Exkursie Heezerbos op 13 maart. Het twijfelachtige weerbericht ten spijt waren we toch nog met 12 man. Het weer viel per saldo mee, vooral in de morgen, zodat er allerlei vogelzang te horen was, zoals grote lijster, roodborst, heggemus, winterkoning, boomkruiper, boom- en veldleeuwerik. In de roekenkolonie heerste grote drukte. Zwarte en groene specht waren geregeld te horen en een enkele keer te zien. Een buizerd en een sperwer vlogen over. Het mooiste resultaat leverde echter een uitschieter naar het Grafven op. Dit zelf herbergde minder eenden dan we hadden gehoopt (we zagen o.a. een slob en wat talingen), maar op de terugweg werd onze aandacht getrokken door enige tientallen vogeltjes in hei en gras, die aanvankelijk een raadsel waren, hoewel het model duidelijk op vinkachtigen wees. Verder hadden ze een opvallend lichte kleur: lichtbruin, en aan de vleugels en staart veel wit. De vogelboekjes lieten geen twijfel. Het waren sneeuwgorzen, een soort, die in het noordpoolgebied thuishoort, en bij ons vooral langs de kust doortrekt. Iets dat ons weinig vinkachtig aandeed was het feit, dat we ze zagen rennen i.p.v. hippen of schuifelen, maar een Engels en een Duits vogelboek vermelden dat nu juist als merkwaardigheid van deze soort.

Lezing op 25 maart van de Hr. Marcel Verbruggen

Deze lezing, die onder zeer grote belangstelling werd gehouden (behalve uit onze eigen kring waren er leden van het I.V.N., N.J.N., K.N.N.V. Tilburg) heeft ons doen genieten van prachtige dia's en films. Eén en ander werd op boeiende wijze toegelicht door de Hr. Verbruggen.

Plantenwerkgroep
Mevr. van Wieringen (tel.04903 - 3114) wil de plantenwerkgroep weer op gang brengen. De bijeenkomsten zullen wekelijks worden gehouden in mei en juni. Als het weer in april zeer gunstig is, kan men misschien eind april al beginnen. Iedereen is welkom!
U kunt zich opgeven bij Mevr. van Wieringen.

Wekelijkse vogelexkursies in april, mei en juni.

Elke dinsdagavond, ijs en weder dienende, zijn er weer vogelexkursies o.l.v. de Heren E.Abma en/of W.Oversteegen naar De Zeggen, De Varkensput of een ander terrein in de buurt. Bijeenkomst bij de Hr. Oversteegen, Rustenburghstr. 25. Wil men zich op een ander punt bij de exkursie aansluiten, dan is het raadzaam, even de Hr.Oversteegen te bellen (31734). Aanvang tot eind april 1845 uur, daarna 19 uur.
Op zaterdagochtend stelt de Hr.Oversteegen zich weer beschikbaar als leider van vroege vogelexkursies, maar alleen na telefonische afspraak.

Venkraai, KNNV Afd. Eindhoven, Ansbalduslaan 10-B, 5581CW Waalre

Port Betaald
Port Payé
Pays-Bas
postnl